

**INSTITUTE OF APPLIED SCIENCES
THE UNIVERSITY OF THE SOUTH PACIFIC**

**TIKINA VERATA REVISION OF
MANAGEMENT PLAN WORKSHOP**

REPORT (FIJIAN VERSION)

{1 NOVEMBER 2004}

IAS TECHNICAL REPORT NO. 2005/11

by

**Pio Radikedike
Semisi Meo
Alifereti Tawake**

May, 2006

TIKINA VERATA REVISION OF MANAGEMENT PLAN WORKSHOP REPORT

(FIJIAN VERSION)

1 November 2004

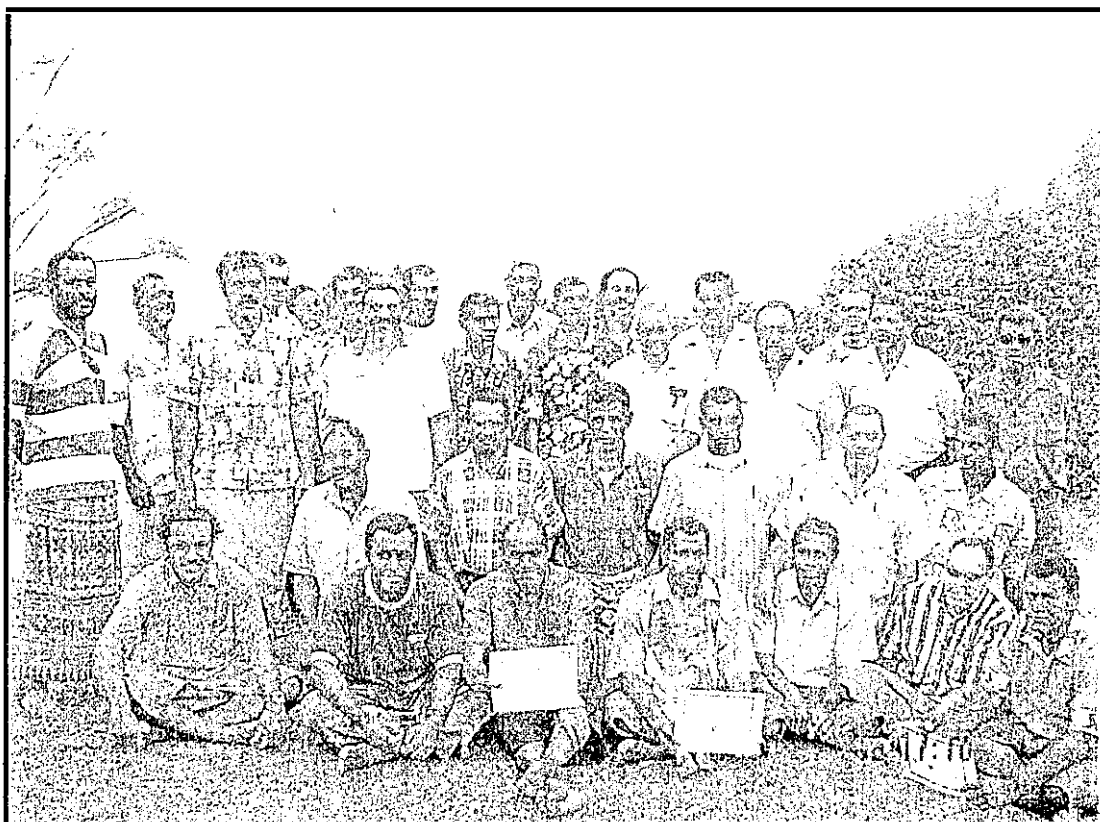


Fig 1.0 Participants of the Management Plan Revision in Ucunivanua

Compiled by:

Pio Radikedike; Semisi Meo; Alifereti Tawake
Institute Applied Sciences
University of the South Pacific
Box 1168
Suva, Fiji

LEWE NI RIPOTE

	Tabana
1.0 Nai Vakamacala Taumada	4
2.0 Nai Naki Ni Vuli	6
3.0 Parokaramu Ni Vuli	7
4.0 Na Macala Ni Veisiko Ena Koro Ko Kumi	8
a. Taubaletaki ni Vanua	8
b. Veika meu raica ena 10 na yabaki mai qo	9
c. Veitabana eso e rawa ni Veivuke	10
d. Veika e Vakataotaka na cakacakataki ni Tuvatuva	12
e. Tuvatuva ni Kena cakacakataki me Maroroi ka Taqomaki kina nai Yaubula ena Koro o Kumi	13
5.0 Na Macala Ni Veisiko Ena Koro Ko Naivuruvuru	19
a. Nanamaki	19
b. Taubaletaki ni Vanua	20
c. Veitabana eso e rawa ni Veivuke	22
d. Tuvatuva ni Kena cakacakataki me Maroroi ka Taqomaki kina nai Yaubula ena Koro o Naivuruvuru	24
6.0 Na Macala Ni Veisiko Ena Koro Ko Ucunivanua	29
a. Nanamaki	29
b. Taubaletaki ni Vanua	30
c. Veitabana eso e rawa ni Veivuke	32
d. Tuvatuva ni Kena cakacakataki me Maroroi ka Taqomaki kina nai Yaubula ena Koro o Ucunivanua	35
e. Vakaitavi ena Vuli	44
7.0 Na Macala Ni Veisiko Ena Koro Ko Naloto	46
a. Nanamaki	46

	b. Taubaletaki ni Vanua	47
	c. Tuvatuva ni Kena cakacakataki me Maroroi ka Taqomaki kina nai Yaubula ena Koro o Naloto	49
	d. Vakaitavi ena Vuli	54
8.-1	Na Macala Ni Veisiko Ena Koro Ko Navunimono	55
	a. Nanamaki	55
	b. Taubaletaki ni Vanua	55
	a. Tuvatuva ni Kena cakacakataki me Maroroi ka Taqomaki kina nai Yaubula ena Koro o Navunimono	57
9.-1	Na Macala Ni Veisiko Ena Koro Ko Sawa/ Uluiloli	61
	a. Nanamaki	61
	b. Taubaletaki ni Vanua	61
	c. Tuvatuva ni Kena cakacakataki me Maroroi ka Taqomaki kina nai Yaubula ena Koro o Sawa/ Uluiloli	64
	d. Vakaitavi ena Vuli	70
10.0	Mape ni Vanua	71
	a. Mape ni Koro o Navunimono	71
	b. Mape ni Teitei e Navunimono	72
	c. Mape ni Koro o Daviko	73
	d. Mape ni Koro o Naloto	74
	e. Mape ni Qoliqoli e Naloto	75
	f. Mape ni Baravi e Naloto	76
	g. Mape ni Teitei e Naloto	77
	h. Mape ni Koro o Naivuruvuru	78
	i. Mape ni Teitei e Naivuruvuru	79
	j. Mape ni Baravi e Naivuruvuru	80
	k. Mape ni Koro o Ucunivanua	81
	l. Mape ni Qoliqoli e Ucunivanua	82

1.0

Nai vakamacala Taumada

Ni sa bula vinaka tale mai na lewe ni vanua vakaturaga ko Verata. Ni vakarau me mai cava na yabaki 2004, a veisiko voli yani nai lawalawa ka qarava na kena maroroi nai yaubula mai na USP ka vakatokai na Fiji Locally Managed Marine Area (FLMMA) Network.

Ni vakarau me mai cava na vula ko Okotova, sa vakanamata tu nai lawalawa oqo na FLMMA ki na Tikina ko Verata, na vanua ka tukuni ni tekivu mai kina nai walewale ni veiqaravi ka vakayagataki tiko ena veiyasai Viti. E draki katakata koto na vanua ka macamaca koto na wai ena veikoro e Verata. Na veikorokoro e Verata e wili kina ko Kumi, Naivuruvuru, Naloto, Sawa, Uluiloli, Navunimono, Naigani ka kena koro turaga ko Ucunivanua. Na veisiko vakavuli siga dua oqo e tekivu veiqaravi ena tolu na koro e nai matai ni macawa ka qai va tale na koro e nai karua ni macawa ka sega ni wili kina ko Naigani.

Matai ni macawa ni Veiqaravi:

Kumi	01/11/04
Naivuruvuru	02/11/04
Ucunivanua	03/11/04

Karua ni macawa ni Veiqaravi:

Naloto	08/11/04
Sawa/Uluiloli	09/11/04
Navunimono	10/11/04

Era nanumi na kawa bula ni vanua vakaturaga ka talevi yani ena veisiko yaga oqo. E bibi na veisiko oqo, ni talevi lesu tiko kina na cakacaka ka tekivu qaravi taumada mai ena 1996. Na yaca ni project oqo na Veratavou ka kena i balebale ni oqo e dua na cavu i kalawa nei Verata ena kena nanumi me maroroi nai yaubula. Me vakanananu tiko na vanua ko Verata ni na cadra mai kina e dua na gauna ni bula sautu, kalougata vei ira na kawa kei Verata ni mataka. Nai naki bibi ni veiqaravi ka sa vakayacori tiko mai ena vica na yabaki sa oti, sai koya na kena vakacokotaki nai yaubula kei nai qoliqoli ni vanua ko Verata. Sa dodonu kina vei keda meda veitauriliga ka cakacakataka vata na veilka eda sa mai veivosakitaka oti ena vuli. Era tiko ena vuli vinaka oqo na Komai ena veikoro ka dua na gaunisala vinaka ni kena kilai tiko mai nai tikotiko ni veiliutaki ena veikorokoro ka levu talega nai tabagane era vakaitavi ena vuli.

Sai koya oqo e vica na kauwai ka ra basika ena veitalanoa ena veikoro :

1. Benuci ni matasawa
2. Qolivi sivia ni sasalu
3. Musu dogo vakaveitalia
4. Vakayagataki ni lawa matailalai
5. Sega ni maroroi vinaka ni manumanu
6. Vakamakama
7. Na leqa ni nodra i kawakawa na gone vuli
8. Sega ni rokovi na lewa vakavanua
9. Vakacaca ni duva
10. Gunuvi sivia ni yaqona
11. Soli sivia ni laiseni
12. Sega ni rai lesuvi nai tuvatuva
13. Voroki ni vakatatabu
14. Sisi ni qele
15. Lailai nai vurevure ni lavo

2.0 NAI NAKI NI VULI

1. Na kena talevi se laurai nai tuvatuva ni kena qaravi ka maroroi nai qoliqoli e Verata.
2. Na kena laurai na kauwai se dredre e basika ena veikorokoro e Verata, kei na veitabana ni veiqaravi eso ka ra rawa ni cau ena kena cakacakataki ka rai lesuvi nai tuvatuva i veiqaravi sa vakayacori oti (tuvatuva ni koro, tuvatuva ni kena maroroi nai qoliqoli.)
3. Na kena vakacurumi ena bose vakoro na kena cakacakataki nai tuvatuva laurai na veigaunisala eso me tomani vinaka kina na veiqaravi ena veikorokoro e Verata

TINITINI

Sa qaravi rawa na vuli vinaka oqo ka sa koto na vakanuinui ni tabana ni veiqaravi oqo ena kena lai vakatetei yani nai tukutuku ena noda veikoro kece sara. Sa ka bibi dina vei keda na veiliutaki kei kemuni na qase ena veikorokoro, meda nanumi ira na kawa ni noda vanua ena veisiga ni mataka. Na veivakatulewa vinaka eso eda vakayacora ni kua, ena rawa ni vukea na noda vanua, ka na rawa talega ni ra kalougata kina na kawa ni noda vanua ena veisiga ni mataka.

3.0 PAROKARAMU NI VULI

Na parokaramu ni vuli oqo e vakamuri ena vei koro kece sara ena loma ni Tikina o Verata ka vakavo o Naigani. E dina ni vica na veisau e laki vakayacori ena vuku ni paorokaramu ia na veika e laki qaravi e muria matua sara koto na veitarataravi ni veika e koto qori.

- 1) Sevusevu kei na veikilai
- 2) Nanamaki
Wasewase
Marama
Turaga
Cauravou/ Goneyalewa
- 3) Taubaletaki ni vanua (Transect Walk)
Wasewase
Vanua ni teitei
Koro
Baravi
Qoliqoli
- 4) Kauwai- ni Bose vakoro ena tiko bulabula kei na maroroi ni yaubula
- 5) Vakarautaki nai tuvatuva ni koro (Village action Plan)
i) veika me caka se lalawa me vakavotukanataki
- 6) Nai kalawa ka tarava (Next Step)
Tukutuku ni vuli (Workshop Reports)
Vakacurumi ena bose vakoro me rogoci ka vakadeitaki kina.
Laveti cake ena Bose ni Tikina me yadrava na kena rai lesuvi tilko na sasaga.
- 7) Evaluation – Na nanuma me aleta na Vuli
- 8) Sogo na vuli- Veisukayaki

4.0 NA MACALA NI VEISIKO ENA KORO KO KUMI

Nanamki ni vuli

1. Vulica na veika me baleta nai yaubula
2. Na gaunisala cava e rawa ni vakavinakataki kina na vakatatabu
3. Kila na ca ni vakayagataki ni duva
4. Kila na vuli sa oti
5. Kila nai walewale ni veiqaravi
6. Na kena vakamatatataki na yaga ni vakatatabu e waitui kei na dela ni vanua
7. Na nodra vakaveiwekanitaki na veikabula vakavolivoliti keda

Macala ni kena taubaletaki na veiwasewase ni vanua

ULUTAGA	QOLIQOLI	KORO	TEITEI
<i>Tuvaki cava ni vanua eda vinakata</i>	-vinaka tu na bai ni ua me vanua ni gagade - tei dogo -savasava na baravi levu na sasalu	- mera valelailai flush na veivale, vale vivinaka, vuli vinaka na kena gone, simedetaki nai salasalani wai.	-qele bulabula, levu nai teitei, levu na kau vuata, tara na vale ena vanua ni teitei,
<i>Yaubula se sasalu e laurai kina</i>	- qari ,dairo, ilka, civa, kaikoso, davea.	- me levu nai solisoli, veirogorogoci, maroroi nai tovo se i vakarau ni bula e nakoro.	- kau vuata, kakana draudrau, tobu ni ilka, tamata.
<i>Dusidusi ni tuvaki ni vanua.</i>	- katoa nai qoliqoli - lailai na gauna e vakayagataki ena qoli. - sega ni toso nai yalayala ni matasawa - levu nai lavo	- vinaka noda bula vakayalo savasava na koro	- levu nai lavo - sa rawarawa mai na bula. -sa rawa ni sotavi nai colacola ni matavuvale, Lotu, vanua, matanitu.
<i>Veika sa vakayacori tiko.</i>	- vakatabui nai qoliqoli. -tabu na duva, maniwa.	- vakayacori tiko na solesolevaki. - sasamaki ena loma ni koro (Bau-Verata)	- solesolevaki, tei kau vuata

		-na kena qaravi na kedra na gone e koronivuli.	
<i>Veika e vakadredretaka tiko na kena rawati nai tuvatuva.</i>	-talaidredre -sega na veivuke vakailavo	- dui yaloyalo - gunu yaqona sivia (turaga, marama, tabagone) - sega ni da rai lesuva na veika sa vakayacori oti.	- sisi ni qele, vakamakama, musu kau vakaveitalia. - sega ni qaravi vinaka na manumanu - sega na yalovata - gunuvi sivia ni yaqona.

NA VEIKA AU NAMAKA MEU RAICA NI OTI E 10 NA YABAKI :

KORO

- Na bibi ni tiko bulabula e loma ni koro
- Maroroi vinaka ni benu ena saula ni koro
- Samaki vinaka tu na vakata.
- Vakavinakataki na vale lailai
- Vakavinakataki nai vurevure ni wai ni gunu
- Vale ni kuro me vakavinakataki
- vakavinakataki ni keli e loma ni koro.
- Mera vuli vinaka na luveda.

TEITEI

- Bulabula nai tei
- Bulabula na qele
- Me levu nai teitei
- Bulabula na kena veikau

QOLIQOLI

- Me sautu nai qoliqoli ena veimataqali sasalu kecega.
- Levu na ika, kaikoso, civa , davea, dairo, lumi, urau, sivi, kolakola, nama,veata, geci, loli, mudra, dri.
- Lekaleka ni gauna e vakayagataki ena qoli, siwa se na canu sasalu
- Vakatatabu – duva kei na qolivi ni lase.
 - _ qolivi butako ni qoliqoli
 - _ lawa matailalai
- Voroki ni vakatatabu kei na kena soli na laiseeni ni qoli vei ira na vulagi

Veitabana e Rawa ni Veivuke (Stakeholder Identification)

Dredre e sotavi	Gaunisala me muri kei na veitarataravi ni veika me caka me laurai kina na veivuke.		
1. Qolivi sivia ni sasalu	Bose vakoro	Bose ni Tikina	Fisheries
2. Musu kau	Bose vakoro	Bose ni Tikina	Tabana ni veikau
3. Sisi ni qele	Bose vakoro	D/O	Tabana ni veikau
4. Soli ni laiseni	Me vakatulewa kina na bose vanua se Bose ni Tikina		
5. Gunuvi vakasivia ni yaqona	Lewe ni koro	Bose vakoro	
6. Voroki ni vakatatabu	Bose vakoro	Turaga ni koro me kacivaka ka vakadreta na kena muri na vakatatabu.	
7. Dredre ni vakasavasavataki ni loma ni koro.	Bose vakoro	Kerei na veivuke ena vale ni volavola ni D/O	
8. Sega na veivuke vakailavo	Bose vakoro	-Bose ni Tikina - D/O & D/C	- Tabana ni matanitu e qarava - Soqosoqo sega ni vakamatanitutaki(NGO)
9. Sega ni qaravi vinaka na manumanu	-Bose vakoro -taukeyi ni manumanu me volia nai yaya ni bai	Bose ni Tikina	
10. Talaidredre kei na duiyaloyalo	Bose vakoro	Me vosa tiko na Turaga ni vanua	
11. Sega ni rai lesuvi nai tuvatuva	Turaga ni koro	Bose ni Tikina	Vale ni volavola ni Yasana
12. Leqa ni wai ni gunu	Bose vakoro	Bose ni Tikina	- D/O - Provincial Office - Tabana ni wai
13. Leqa ni nodra i kawakawa na gone vuli	Bose vakoro	Bose ni Tikina	- D/O - Pronvincial Office - Tabana ni vuli
14. Keli baca	Turaga ni koro	Bose vakoro	
15. Vakacaca ni duva	Turaga ni koro	Bose vakoro	Bose ni Tikina
16. Benuci ni matasawa	Turaga ni koro	Bose vakoro	Bose ni Tikina

SOLI TUKUTUKU : Community reps

Ratu Timoci : Tagaqe, Baravi, Nadroga.

Era vakamacalataka na sasaga ka qaravi tiko mai Korolevu i Wai me vaka na tei lase (coral farming), cultured rock, kei na kena qaravi na septic tank. Era vakaraitaka na nodra qaravi nai tabagone kei na kena vaqacacotaki na nodra i tavi nai tabagone. E dau dua talega na gauna ni komiti ni yaubula ena veigauna kece ni bose vakoro. Era vakabibitaka talega na kena vakadrodroi sobu na lewa vei ira na lewe ni vanua. Era vakadreta na kena maroroi nai yaubula, na bibi ni vanuamaroroi kei na nodra nanumi na kawa ni vanua ena siga ni mataka.

Jokatama Ravono. Daku, Naceva, Kadavu.

Era talanoataka na vinaka ni kena maroroi nai yaubula kei na kena muri vianaka nai tuvatuva ni cakacaka e na koro. Era vakaraitaka ni dua tiko na nodratou Peace Corps ka sa dau veivuke sara vakalevu e loma ni koro. E dau veituberi vei ira na marama ena buli kakana kei na culacula. Na bibi ni computer ena tu vakavanua ka nanumi me maroroi kina nai tukutuku ni kena qaravi na sasaga oqo, tukutuku ni koro kei na nodra vakavulici na gone vuli kei nai tabagone. e sa kau oti yani na nodra i yaya ni ta i yaya na cauravou, ka ra qarava taumada na desi ni koronivuli eVunisei. E nanumi talega mera susu oni na maramame vukea na nodra vurevure ni lavo.

Oqo eso nai tukutuku ka ra vakaraitaka mai na lewe ni vanua :

- sa wasoma na kena tukuni na vakamakama.
- kerei me veiqaravi na OISCA ena kena tei na dogo.
- me raica na bose vanua/Tikina na levu ni laiseni me soli ka laurai vata kei na levu ni keda i qoliqoli.
- volai oti nai vola ki na tabana ni teitei me baleta nai toqi waya, i vako, duru me baleta na bai ni manumanu.
- Na leqa ni gunuvi sivia ni yaqona- (Komai) kevaka ko kila ni sega kina kemu tavioka, biuta se vakalailaitaka.

VEIKA E NAMAKI ME VAKATAOTAKA NA I TUVATUVA.

1. talaidredre, duiyaloyalo ka sega ni cakacakavata na lewe ni vanua
2. sega ni rai lesuvi nai tuvatuva sa qaravi oti
3. sega na veivuke vakailavo
4. voroki na vakatatabu
5. gunuvi sivia ni yaqona.

Na veidredre e sotavi

1. lawa matailalai
2. benuci ni mataswa
3. qolivi sivia ni sasalu
4. musu kau/dogo vakaveitalia
5. keli baca e matasawa
6. vakacaca ni duva
7. leqa ni nodra i kawakawa na gone vuli
8. sega ni qaravi vinaka ni manumanu
9. dredre ni kena samaki na loma ni koro
10. soli ni laiseni niqoli
11. gunuvi sivia ni yaqona
12. duiyaloyalo/talaidredre
13. sega na veivuke vakailavo
14. sega ni rai lesuvi na i tuvatuva sa oti
15. leqa ni wai ni gunu
16. sisi ni qele

NAI TUVATUVA NI KENA CAKACAKATAKI NA KENA MAROROJ KA VAKAYAGATAKI VAKAYALOMATUA NAI
YAUBULA ENA KORO O KUMI (MANAGEMENT PLAN) : 2005

Kauwai	Cava e vuna	Kena i wali	Veika qaravi oti	Veika me vakayacori	O cei me qarava	Gauna cava me qaravi kina	Veivuke e gadrevi	
							Loma	Taudaku
<i>Lawa matailalai</i>	Sega ni mata na mata ni lawa me vakayagataki	Me vakatarai ga na lawa 3na idi lako cake	Sega	Me vakadeitaki ena bose vakoro na mata ni lawa e gadrevi vei ira na dauqoli	Turaga ni koro	Bose vakoro ka tarava	Lewe ni vanua	Tabana ni Ooliqoli
<i>Benuci matasawa</i>	Sega nai sova ni benu	Me keli na qara ni benu	Keli oti tiko eso na qara ni benu	Me bosea ka cakacakataka na koro	Turaga ni koro	Bose ka tarava	Lewe ni vanua	FLMMA
<i>Oolivi sivia ni sasalu</i>	vakayagataki ni lawa -tubu wiliwili ni lewe ni vanua	Oolivi ka vakayagataki vakayalomatua na sasalu	Sa vakadreti oti e loma ni koro	Me vakadreta nai tikotiko vakaturaraga na kena maroro	-Liuliu yavusa -Turaga ni koro	Veivosak i vakavana	Lewe ni vanua	Tabana ni qoliqoli
<i>Musu dogo vakaveitalia</i>	- buka -kau ni vale	Vakayalomatua ki na musu ni dogo ka teivaki tale	Vakadreti tiko ena bose vakoro	Yadravi na musuki dogo ka teivaki	Turaga ni koro, lewe ni vanua	Veisiga kecega	Lewe ni vanua	JICA
<i>Kei.baca</i>	Vaqarai na baca ni siwa	Me laurai vanakana me keli	Sega	Me kacivaki e loma ni koro	Turaga ni koro	Ni mataka	Lewe ni vanua	sega
<i>Sega ni maroroj vinaka</i>	Sega na ba ni vuaka	Me tara na bai ni vuaka	So e sa vakaba tiko	Me veitalanoataki	Turaga ni koro	Kena gauna	Lewe ni vanua	

<i>ni manumanu</i>					ena bose vakoro na bibi kena maroroi na manumanu	Lewe ni vanua	totolo		
<i>Vakamakama</i>	Teitei Sega ni nakita	Vakayalomatua ka vakamakama			Me vakayacori na solesolevaki	Lewe ni vanua	Veivosak itaki ena bose vakoro	Lewe ni vanua	Vakasala ni tabana ni teitei
<i>Na leqa ni nodra kawakawa na gone</i>	Sa makawa na wavu ka sa vuca na kau	Me vakavinakataki nal kawakawa	Eso na vanua sa vakavinakataki oti		Me vakaisosomita ki tale eso na kau	Turaga ni koro kei na lewe ni vanua	Gauna ga sa laurai kina e dua na kena i lavo	Lewe ni vanua	FLMMA D/O
<i>Sega ni rokovi na lewa vakavanua</i>	Sega na veirogoci, duavata, cakacakavatak ei na veirokorokovi	Lotu vakalevu me yaco na veilomanika colati na vosavakaturaga.	Sa dau veivakadreti kina na Komai		Meyaco tiko na veisiko ni Lotu ena veivale ka vakadreti kina na bibi ni veiiutaki vakavanua	Qase ni koro Turaga ni koro	Veigaun a ga ni veisiko vakalotu	Veitoko ni lotu kei na vanua	
<i>Leqa ni wai ni gunu</i>	Sega na kena i vurevure vinaka Sega ni levu na tani wai ni uca	Me laurai e dua nai vurevure ni wai vinaka se tani ni wai	Tiko na tani ka sega ni veiraurau kei na lewe ni koro		Me vaqarai e dua nai lavo me vukea na tani ni wai ni gunu	Turaga ni koro Komiti ni veivakatoroca ketaki ni koro	Tekivu saraga oqo	Lewe ni vanua	D/O FLMMA Tabana ni wai

<i>Dredre ni kena vakasavasavata ki na koro</i>	Vucesa na lewe ni vanua -Sega nai yaya ni sasamaki e na koro	Me cakacakavata na lewe ni vanua Me son ai koti ni co me veivuke	Toso vakamalia tiko na samaki koro	Me vakatabui ena manaitu	Me kua ni vakayagataki	Me dau vakayagataki vinaka na gauna	Me dau vakayagataki vinaka na gauna	Me vakatabui oti ka sa tekivu tale ena dua na dauqoli	- Me laveti ena bose ni tikina na vakatutu oqo.	Me biu vakaituvatuva nai tavi me qaravi ena veisiga	Turaga ni koro Lewe ni vanua Komiti ni koro	Bose vakoro ka tarava	Lewe ni vanua	D/O
<i>Vakacaca ni duva</i>	Vakamatea na sasalu kei nai veika bula	Me kua ni vakayagataki	Sa vakatabui tiko ena manaitu	Me kua ni vakayagataki	Me kua ni vakayagataki	Me kua ni vakayagataki	Me kua ni vakayagataki	Sa vakatabui oti ka sa tekivu tale ena dua na dauqoli	- Me laveti ena bose ni tikina na vakatutu oqo.	Me biu vakaituvatuva nai tavi me qaravi ena veisiga	Turaga ni koro	Veivosak itaki ena bose va koro	Lewe ni vanua	Tabana ni vakadidik e
<i>Gunuvi sivia ni yaqona</i>	Veimurimuri se soqo ka sega ni vakayagataki vinaka na gauna	Me dau vakayagataki vinaka na gauna	Me dau vakayagataki vinaka na gauna	Me dau vakayagataki vinaka na gauna	Me dau vakayagataki vinaka na gauna	Me dau vakayagataki vinaka na gauna	Me dau vakayagataki vinaka na gauna	Sa vakatabui oti ka sa tekivu tale ena dua na dauqoli	- Me laveti ena bose ni tikina na vakatutu oqo.	Me biu vakaituvatuva nai tavi me qaravi ena veisiga	Lewe ni vanua	Veisiga kecega	Lewe ni vanua	Vakasala ni tabana ni bula
<i>Soli sivia ni laiseni</i>	- sega ni dikevi vakayalomatu a na kena soli -Sega ni matata na veika era rawata na laisenikei na vakacaca era cakava.	Me dau vakayagataki vinaka na gauna	Me dau vakayagataki vinaka na gauna	Me dau vakayagataki vinaka na gauna	Me dau vakayagataki vinaka na gauna	Me dau vakayagataki vinaka na gauna	Me dau vakayagataki vinaka na gauna	Sa vakatabui oti ka sa tekivu tale ena dua na dauqoli	- Me laveti ena bose ni tikina na vakatutu oqo.	Me biu vakaituvatuva nai tavi me qaravi ena veisiga	Turaga ni koro kei turaga ni Yavusa	Bose ni Tikina ka tarava	Lewe ni vanua	Tbana ni Ooliqoli
<i>Sisi ni qele</i>	- Musuki vakaveitalia ni kau	Kua na musu kau vakaveitalia	Kua na musu kau vakaveitalia	Kua na musu kau vakaveitalia	Kua na musu kau vakaveitalia	Kua na musu kau vakaveitalia	Kua na musu kau vakaveitalia	Sa vakatabui oti ka sa tekivu tale ena dua na dauqoli	- Me laveti ena bose ni tikina na vakatutu oqo.	Me biu vakaituvatuva nai tavi me qaravi ena veisiga	Turaga ni koro	Bose ka tarava	Lewe ni vanua	

<i>Voroki vakatatabu</i>	- Sega na veirogoci	Me rokovi na lewa vakaturaga	Vakaraitaki oti ena bose vakoro	Me tale na i tikotiko vakaturaga	Liuliu ni Yavusa	Gauna ni Bose vakoro	Lewe ni vanua	
<i>Sega ni rai lesuvi tuvatuva</i>	Wele o koya e dodonu me yadrava	Meda yadrava nai tavi eda sa kacivi kina - Mera yadua na diary nai liuliu ni veitabana	Sa dau vakaraitaki ena veibose sa oti	Me dau talevi ena bose vakoro nai tuvatuva kei na veitavi eda kacivi kina	- Turaga ni koro - Liuliu ni komiti - Liuliu ni veisoqosoqo	Lewe ni vanua	Lewe ni vanua	

YACA		TUTU SE I TAVI
1. Jona .B. Ravasakula	66	Liuliu ni Yavusa
2. Nacanieli .T	70	Turaga ni vanua (TV)
3. Isikeli Seruiratu	51	Turaga ni Koro
4. Solomoni. K	65	TV
5. Akuila. K	67	Liuliu ni mtaqali
6. Sailosi. G. K	61	Lewe ni vanua (LV)
7. Saimone. Ramanumanu	57	Bete
8. Jona. B. Seruiratu	43	LV
9. Kulinio .Delai	45	LV
10. Samuela Duru	43	Matanivanua
11. Sekove. T	46	Gonedau
12. Samuela Duru	57	Matanivanua
13. Vilive Marawa	36	Gonedau
14. Sailosi Gonedua	42	Bete
15. Sekove Seru	42	Bete
16. Inoke Tabisa	22	Bete
17. Pauliasi Masau	46	Bete
18. Koro Tubuivili	32	LV
19. Marika Qalo	56	LV
20. Paula Vunivalu	56	Gonedau
21. Jone Vakarewa	53	LV
22. Uraia Torau	71	Bete
23. Watisoni Koro	59	Bete
24. Jemesa Sausau	50	Bete
25. Mesake Nailati	38	LV
26. Sevanaia Ratumaitavuki	48	Gonedau
27. Rovuama Vakatuturagania	35	Gonedau
28. Marika Mataloto	19	Bete
29. Saula Soloqa	36	LV
30. Malakai Rawaga	42	Bete
31. Ilai Drugutawalevu	45	LV
32. Wakoila Tuva	35	LV
33. Waisake Dokaigau	20	LV
34. Josese Seseni	32	Bete
35. Avisalome Lawenitotoka	30	Gonedau
36. Albert Lawrence	22	Bete

37. Samisoni Seru	29	LV
38. Mesake Tukana	30	Gonedau
39. Isikeli Ravasakula	22	LV
40. Inosi Matai	22	LV
41. Penijamini Rawaqa	29	Gonedau
42. Timoci Tabaki	19	LV
43. Lekima Dauniteri	18	Bete
44. Taniela Vaca	20	Gonedau
45. Samisoni Koroiwaqa	38	LV
46. Waisea Baleisuva	42	LV
47. Jona Bale no4	22	LV
48. Jona Bale	23	LV
49. Nemani Balenaceva	21	Bete
50. Paula Vunivalu	17	Gonedau
51. Vaviano Tawake	18	LV
52. Josaia Waqanivolavola	32	LV
53. Waisake Kaivei	50	LV
54. Ilaitia Ravasakula	65	LV
55. Kuli Sikioro	34	LV
56. Irami Vuniivi	16	LV
57. Saiasi Waqa	16	LV

Na neimami rai na lewe ni koro me baleta na vuli :

1. E taleitaki kece saraga na veiulutaga era tarai ena vuli, ka sega sara ga ni dua na ka e sega ni taleitaki. Ena rawa walega ni vakaraitaka na nodra taleitaka na vuli na lewe ni vanua ena kena sinai vinaka tu na vale ni soqo. Era vuli ka vakarorogo ka vakaitavi talega mai na gauna e tekivutaki kina na vuli me yacova na gauna e sogo kina .

2. Me dau vakau mai vakatotolo vei Turaga ni koro nai tukutuku ni kena dau vakayacori na vuli ni vo e rua se tolu na macawani bera ni qai mai tekivu na vuli. Me dau vakau vata mai kei nai ulutaga eso me mai vulici. Oqo ena vakarawarawataka ka vakatotolotaka na veika e vinakati mera ciqoma ka vulica na lewe ni vanua.

3. Keimami vakavinavinaka vakalevu na lewe ni koro ka gadreva ke rawa ni mai vakayacori vakavuqa ena neimami koro na veimataqali vuli totoka me vaka oqo.

Jona . B. Tavasakula - Turaga ni Yavusa

Isikeli Seruiratu - Turaga ni Koro.

5.0 NA MACALA NI VEISIKO ENA KORO KO NAIVURUVURU

Nanamaki:

Turaga :

1. Kena mai vulici na veika me baleta nai yaubula ni yavusa
2. Na kena raici se dikevi lesu na vakatatabu sa vakayacori tiko
3. Me mai rogoci eso na veika ni vakatatabu sa vakayacori tu ena veiyasai Viti sa talevi oti mai.
4. Meda mai kila na vanua eda sa yacova e Verata me vakatauvatani kei na veivanua tale eso.
5. Na kena vakamatatataki na yaga ni vakatatabu e waitui kei na dela ni vanua
6. Na nodra vakaveiwekanitaki na veika bula vakavolivoliti keda kei na kedra yaga me baleta noda bula
7. Namaka me vinaka na vuli nei luveda
8. Vakatorocaketaka na neimami kila
9. Me vinaka na veirogorogoci

Marama :

10. Me matata vkeitou na marama na neitoui tavi ena kena maroroi nai yaubula
11. Kila na veiwekani ni yaubula e wai kei na dela ni vanua

Cauravou :

12. Walewale ni kena vakayagataki na vuli

Taubaletaki ni Vanua

Taubaletaki ni vanua	Ooliqoli	Baravi	Koro	Teitei
Tuvaki ni vanua eda vinakata (10yrs)	Me sautu nai qoliqoli ena veimataqali sasalu kecega	Me sa levu na veimataqali sasalu kena baravi ka savasava na	- Namaka me vinaka na vuji ni luveda - Me vakavinakataki na vale lailai - Me levu na qara ni benu ka caka vakavinaka - Me tamata mamarau ka bulabula na lewe ni koro	- Me kua ni veisau na bulabula ni qele -Vakatorocaketaki nai vurevure ni lavo - Mera kua ni didivaka na kau vuata na luveda - me rawa ni vakaruataki na ka e rawata na qele
Sasalu se yaubula laurai kina	- Levu na ika, vivili, vasua, dairo, lumi, qari, urau, nama, kei na sasaalu	- qeqe, kaikuku, kaikoso, ika, dairo, lairo.	Vuata, bele, tavioka, dalo, uvi, baigani, kavetitomata, tamata	Levu na mataqali kau vuata
Dusidusi ni tuvaki ni vanua	- Lailai na gauna e vakayagataki ena vaqara i voli kei na kana - Levu nai vurevure ni lavo - colati vinaka nai vua ni vanua, Lotu, Matanitu	- Savasava na baravi - Lekaleka na gauna ni vaqara sasalu	-Vuji vinaka na gone - Levu nai lavo - savasava na koro	Sautu tu ena veigauna kecega
Veika sa vakayacori tiko	- Vakatabui ni laiseni ni qoli - Vakadreti tiko ena loma ni koro na kena yadravi nai qoliqoli.	- Vakatabu - Kacivaki tiko e loma ni koro me kua na benu ca e matasawa	- Samaki tiko na koro - soli me baleta na veivakatorocaketaki	Veimama ni qele vakayavusa sa teivaki oti tu ena dato ka so na kenai wase na manumanu.
Na veika e	- Segani dei na lewa	- Duiyaloyaio kai	- Duiyaloyaio	-Yaya ni cakacaka

vakadredretaka na kena rawati nai tuvatuva.	vakaturaga ena kena soli na laiseni - voroki ni lawa ni vakatatabu	na talaidredre	- Leqa ni veiliutaki - Vucesa	- Lailai ga ni vakayagataki ni qele
---	--	----------------	----------------------------------	-------------------------------------

Eso nai vakamacala :

A.Bogiva- Na vakamakama e kauta tani na bulabula ni qele. Era vakadreta me kua na vakamakama vakaveitalia. E dau tukuni tu ni o ira na qase era dau lewa na buka ia ena gauna oqo eda sa tala na buka ena levu ni vucesa.

A.Tawake- Era vakaraitaka na bibi ni kena vakacokotaki nai yaubula. E totolo na noda yauta mai na sasalu ena vuku ni walewale ni qoli eda vakayacora ka berabera nodra vakawa na sasalu

Atu (Tamai Jo) – Na vanua vakatabui e kauta tani na qele ni kaikoso

Iuvatuva ni cakacaka e Naivuruvuru.

Matai ni macawa ni vevula Nai ka 4 ni macawa Lotu	<p style="text-align: center;">TAVI E OARAVI</p> - Cakacaka vakoro (veidalo) - sasamaki (koro/ koronivuli) - Tara vale ni lotu (moniti- Vakaraubuka, na mataqali e veiqaravi e cakacaka. - Solesolevaki (Tusiti- Vukelulu) - soli vakoro (Fund Raising)-me vukeya nais au ni misini (digger) - Vukelulu- Lotu vakamataqali - Lotulevu- Lotu ni vanua - Vakaraubuka - Mataveitokani
---	--

Veitabana e rawa ni Veivuke (Stakeholder Identification)

KAUWAI	DAUNIVAKASALA	VEITARATARA	VAKAILESILESI
1. Leqa ni wai	<ul style="list-style-type: none"> • turaga ni koro • D.O • tabana ni wai 	<ul style="list-style-type: none"> • Naivuruvuru • Korovou (DO's Office) • PWD, Water Supply 	<ul style="list-style-type: none"> • Apisai Radravu • Maika Kini
2. Sega na muri lewa	<ul style="list-style-type: none"> • matanivanua • liuliu ni yavusa • turaga ni mataqali • liuliu ni vuvale • qase ni lotu • turaga ni koro • Ovisa 	<ul style="list-style-type: none"> • Bose vakoro • Matanivanua • Lewe ni mataqali • Bose ni lotu • Bose ni tikina • Vale ni volavola ni yasana 	<ul style="list-style-type: none"> • Roko veivuke • Talatala
3. Lailai na vurevure ni lavo	<ul style="list-style-type: none"> • bose vakoro • bose vakamataqali • tamata yadua • Micro Finance • F.D.B • Fisheries • Co-op 	<ul style="list-style-type: none"> • Turaga ni koro • Turaga ni mataqali • Liuliu ni veivakatorocaketaki 	<ul style="list-style-type: none"> • Tabana ni teitei • D/O • D/C • N.G.O
4. Veisau ni vanua vakatabui	<ul style="list-style-type: none"> • Turaga ni koro 	<ul style="list-style-type: none"> • Naivuruvuru 	<ul style="list-style-type: none"> • Apisai
5. Kaukauwa na qele ni kaikoso	<ul style="list-style-type: none"> • FLMMA 	<ul style="list-style-type: none"> • 3212977 	<ul style="list-style-type: none"> • Alivereti Tawake
6. Sega ni maroroi nai tukutuku ni koro kei na vakatatabu	<ul style="list-style-type: none"> • Bose vakoro 	<ul style="list-style-type: none"> • Naivuruvuru 	<ul style="list-style-type: none"> • Turaga ni koro

7. Yaya (misini) ni cakacaka	<ul style="list-style-type: none"> • D.O • turaga ni koro 	<ul style="list-style-type: none"> • Vale ni volavola nei D/O 	<ul style="list-style-type: none"> • Maika Kini
8. Sega ni matata na vakatatabu	<ul style="list-style-type: none"> • Turaga ni koro 	<ul style="list-style-type: none"> • 	<ul style="list-style-type: none"> •
9. Lawa matailalai	<ul style="list-style-type: none"> • Tabana ni qoliqoli 	<ul style="list-style-type: none"> • Nausori 	<ul style="list-style-type: none"> • Rt Nemani. C
10. Kena maroroi na manumanu	<ul style="list-style-type: none"> • Turaga ni kroo 	<ul style="list-style-type: none"> • 	<ul style="list-style-type: none"> •
11. Sega ni matata na lawa ni koro	<ul style="list-style-type: none"> • Liulu ni vanua • Turaga ni koro 	<ul style="list-style-type: none"> • Loma ni koro 	<ul style="list-style-type: none"> •
12. Keli baca	<ul style="list-style-type: none"> • Turaga ni koro 	<ul style="list-style-type: none"> • 	<ul style="list-style-type: none"> •
13. Kena qolivi sivia na sasalu	<ul style="list-style-type: none"> • Tabana ni qoliqoli 	<ul style="list-style-type: none"> • Nausori 	<ul style="list-style-type: none"> • Rt Nemani. C
14. Sega nai tuvatuva ni cakacaka ni koro	<ul style="list-style-type: none"> • Bose vakoro 	<ul style="list-style-type: none"> • Loma ni koro 	<ul style="list-style-type: none"> •
15. Leqa ni nodra i kawakawa na gone vuli	<ul style="list-style-type: none"> • D.O 	<ul style="list-style-type: none"> • Vale ni volavola 	<ul style="list-style-type: none"> • Maika Kini
16. Benuci ni matasawa	<ul style="list-style-type: none"> • Turaga ni koro • Turaga ni koro • Nasi ni koro • Tubutubu 	<ul style="list-style-type: none"> • 	<ul style="list-style-type: none"> • Apisai • Sera
17. Vakavinakataki ni valelailai	<ul style="list-style-type: none"> • turaga ni koro • nasi ni koro • D/O 	<ul style="list-style-type: none"> • Vale ni volavola 	<ul style="list-style-type: none"> • Maika Kini
18. Dredre ni kena vakasavasavataki na koro	<ul style="list-style-type: none"> • Turaga ni koro 	<ul style="list-style-type: none"> • Loma ni koro 	<ul style="list-style-type: none"> •

NAI TUVATUVA NI KENA CAKACAKATAKI NA KENA MAROROI KA VAKAYAGATAKI VAKAYALOMATUA NAI
YAUBULA ENA KORO KO NAIURUVURU

Kauwai	Cava e vuna	Kena i wali	Veika qaravi oti	Veika me vakayacori	O cei me qarava	Gauna me qaravi kina	Veivuke e gadrevi	
							loma	taudaku
Lawa matailalai	<ul style="list-style-type: none"> • Sega ni matata na mata ni lawa me vakayaga taki 	<ul style="list-style-type: none"> • Me vakatarai ga na lawa 3 na idi 	<ul style="list-style-type: none"> • Sega 	<ul style="list-style-type: none"> • Me vakadeitaki na mata ni lawa e gadrevi me vakayagata ki 	<ul style="list-style-type: none"> • Turaga ni koro 	<ul style="list-style-type: none"> • Tabana ni qoliqoli 	Lewenivanua	Fisheries
Sega ni matata na vakatatabu	<ul style="list-style-type: none"> • Levu era sega ni dau bose 	<ul style="list-style-type: none"> • Me vakatataro vei turaga ni koro 	<ul style="list-style-type: none"> • Kacivaki e loma ni koro 	<ul style="list-style-type: none"> • Me tukuni ena bose vakoro me kilai 	<ul style="list-style-type: none"> • TNK 	<ul style="list-style-type: none"> • Bose ka tarava 	<ul style="list-style-type: none"> • Lewe ni vanua 	<ul style="list-style-type: none"> • FLMMA
Benuci ni matasawa	<ul style="list-style-type: none"> • Sega nai sovasova ni benu 	<ul style="list-style-type: none"> • Mekeli na qara ni benu 	<ul style="list-style-type: none"> • Keli tiko eso na qara ni benu 	<ul style="list-style-type: none"> • Me bosea ka cakacakatakana koro 	<ul style="list-style-type: none"> • Turaga ni koro 	<ul style="list-style-type: none"> • Bose ka tarava 	<ul style="list-style-type: none"> • Lewe ni vanua 	<ul style="list-style-type: none"> • Tabana i bula
Qolivi sivia ni sasalu	<ul style="list-style-type: none"> • Vakayaga taki ni lawa • Tubu nai wiliwili ni lewe ni vanua 	<ul style="list-style-type: none"> • Qolivi ka vakayagata ki vakayaloma tua na sasalu 	<ul style="list-style-type: none"> • Sa vakadreti tiko e nakoro 	<ul style="list-style-type: none"> • Me vakabibitaki na kena maroro ka vakayagataki vakayalomatua na sasalu 	<ul style="list-style-type: none"> • Turaga ni koro • Liuliu ni Yavusa 	<ul style="list-style-type: none"> • Veivosaki vakavana 	<ul style="list-style-type: none"> • Lewe ni vanua 	<ul style="list-style-type: none"> •
Sega na muri lewa	<ul style="list-style-type: none"> • Sega na veirogoci 	<ul style="list-style-type: none"> • Lotu vakalevu na 	<ul style="list-style-type: none"> • Sa dau veivakadr 	<ul style="list-style-type: none"> • Meyacotiko na veisiko ni 	<ul style="list-style-type: none"> • Oase ni koro 	<ul style="list-style-type: none"> • Veiga una 	<ul style="list-style-type: none"> • Lotukei na vanua 	<ul style="list-style-type: none"> •

	<ul style="list-style-type: none"> • Duavata • Veirokoro kovi • Cakacaka vata 	lewe ni vanua	eti tu kina na komai	lotu ena veivale ka vakadreti tiko na bibi ni veilitaki vakavanua	<ul style="list-style-type: none"> • TNK • dauvuna u 	ga ni veisiko ni lotu		
Leqa ni wai ni gunu	<ul style="list-style-type: none"> • Sega na kena vurevure vinaka • Sega ni levu na tani ni wai 	<ul style="list-style-type: none"> • Me laurai e dua nai vurevure ni wai vinaka 	<ul style="list-style-type: none"> • Tiko na tani sega ni veiraurau kei na koro 	<ul style="list-style-type: none"> • Me vaqarai e dua nai lavo me vukea na taniniwai 	<ul style="list-style-type: none"> • TNK • Komiti ni veivakat orocaket aki 	<ul style="list-style-type: none"> • Lewe ni saraga oqo 	<ul style="list-style-type: none"> • Lewe ni 	<ul style="list-style-type: none"> •
Dredre ni kena vakasavasa vataki na koro	<ul style="list-style-type: none"> • Vucesa na lewe ni vanua • Sega nai yaya ni cakacaka 	<ul style="list-style-type: none"> • Me cakacakavat a na lewe ni vanua • Me so na i koti ni co ni koro 	<ul style="list-style-type: none"> • Toso vakamalu a tiko na were koro 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaqarai nai lavo me baleta nai koti 	<ul style="list-style-type: none"> • TNK • Lewe ni vanua • Komiti ni koro 	<ul style="list-style-type: none"> • Bose vakoro ka tarava 	<ul style="list-style-type: none"> • Lewe ni 	<ul style="list-style-type: none"> •
Musu dogo vakaveitali a	<ul style="list-style-type: none"> • Buka ni vale 	<ul style="list-style-type: none"> • Vakayaloma tuataki na musuki ni dogo ka vakaisosomi taki 	<ul style="list-style-type: none"> • Vakadreti tiko ena bose vakoro 	<ul style="list-style-type: none"> • Me yadravi na musuki ni dogo 	<ul style="list-style-type: none"> • TNK • Lewe ni vanua 	<ul style="list-style-type: none"> • Veisiga kecega 	<ul style="list-style-type: none"> • Lewe ni 	<ul style="list-style-type: none"> • JICA
Keli baca	<ul style="list-style-type: none"> • Vaqarai na baca ni siwa 	<ul style="list-style-type: none"> • Me laurai vinaka na vanua me 	<ul style="list-style-type: none"> • 	<ul style="list-style-type: none"> • Me kacivaki e loma ni koro 	<ul style="list-style-type: none"> • TNK 	<ul style="list-style-type: none"> • Ni mataka 	<ul style="list-style-type: none"> • Lewe ni 	<ul style="list-style-type: none"> •

Sega ni maroroi vinaka ni manumanu	<ul style="list-style-type: none"> • Sega na ba ni manumanu 	<ul style="list-style-type: none"> • Me tara na bai 	<ul style="list-style-type: none"> • So era sa vakaba tiko 	<ul style="list-style-type: none"> • M e lewe ni veitalanoa ena bouse vakoro 	<ul style="list-style-type: none"> • TNK • Lewe ni vanua 	<ul style="list-style-type: none"> • kena gauna totolo 	<ul style="list-style-type: none"> • Lewe ni vanua 	<ul style="list-style-type: none"> •
Na leqa ni nodra kawakawa na gone vulli	<ul style="list-style-type: none"> • Sa makawa na wavu ka sa vuca eso na kau 	<ul style="list-style-type: none"> • Me vakavinakat aki nai kawakawa 	<ul style="list-style-type: none"> • Sega 	<ul style="list-style-type: none"> • Me vakaisosomi taki tale na kau sa vuca 	<ul style="list-style-type: none"> • TNK • Lewe ni vanua 	<ul style="list-style-type: none"> • Gauna e ga laurai kina e dua na kena oi lavo 	<ul style="list-style-type: none"> • lewe ni vanua 	<ul style="list-style-type: none"> •
Sega nai ni yaya teitei	<ul style="list-style-type: none"> • Sega na kena i sau 	<ul style="list-style-type: none"> • Me vaqarai e dua na gaunisala ni lavo 	<ul style="list-style-type: none"> • Sa kumuni tiko vakamalu a na soli 	<ul style="list-style-type: none"> • Tau soli vakoro ka kerei na veivuke mai tuba 	<ul style="list-style-type: none"> • TNK • lewe ni vanua 	<ul style="list-style-type: none"> • gauna sa ga lokuci tiko 	<ul style="list-style-type: none"> • Lewe ni vanua 	<ul style="list-style-type: none"> •
Lailai ni vurevure ni lavo	<ul style="list-style-type: none"> • Vakararavi ga e vanua • Sega na makete vinaka • Vucesa na tamata 	<ul style="list-style-type: none"> • Me eso na tabana dau veivuke 	<ul style="list-style-type: none"> • Veitalanoa kei na tabana ni teitei 	<ul style="list-style-type: none"> • Me ra tarai na vei vale ni volavola 	<ul style="list-style-type: none"> • liuliu ni komiti ni koro 	<ul style="list-style-type: none"> • Macawa e dau qaravi kina na cakacaka vakoro 	<ul style="list-style-type: none"> • Lewe ni vanua 	<ul style="list-style-type: none"> •
Kaukauwa ni qele ni kaikoso	<ul style="list-style-type: none"> • Sega ni macala 	<ul style="list-style-type: none"> • Me laurai na tabana vakadidike e USP 	<ul style="list-style-type: none"> • 	<ul style="list-style-type: none"> • Me dua na kena vakadidike 	<ul style="list-style-type: none"> • Liuliu ni tabana ni yaubula 	<ul style="list-style-type: none"> • Vakadidi ke ka tarava 	<ul style="list-style-type: none"> • Lewe ni vanua 	<ul style="list-style-type: none"> • FLMMA

Veisau ni vanua vakatatabu	<ul style="list-style-type: none"> • Sega ni na dei lewa 	<ul style="list-style-type: none"> • Me kua ni vakamamad ataki na lewa vakaturaga 	<ul style="list-style-type: none"> • 	<ul style="list-style-type: none"> • Me vakadeitaki ena bose vakoro na vakatataba 	<ul style="list-style-type: none"> • Turaga ni koro • Liuliu ni yavusa 	<ul style="list-style-type: none"> • Bose vakoro ka tarava 	<ul style="list-style-type: none"> • Lewe vanua 	<ul style="list-style-type: none"> • FLMMA
Sega ni matata na lawa ni koro	<ul style="list-style-type: none"> • Levu e vakalecal ecava tu ga • Sega ni dau tukuni wasoma 	<ul style="list-style-type: none"> • Me dau vakamatatat aki ena bose vakoro 	<ul style="list-style-type: none"> • Sa dau tukuni tu ena so na gauna ni bose 	<ul style="list-style-type: none"> • Me laveti cake tale ena bose vakoro ka me vosa kina nai tikotiko vakaturaga 	<ul style="list-style-type: none"> • Turaga ni koro 	<ul style="list-style-type: none"> • Bose ka tarava 	<ul style="list-style-type: none"> • Lewe vanua 	<ul style="list-style-type: none"> •
Sega ni maroroi nai tukutuku ni vakatatabu kei na koro	<ul style="list-style-type: none"> • Sega soti ni dau vakabibit aki e nakoro • Na veiveisau ni turaga ni koro 	<ul style="list-style-type: none"> • Me tiki ni tavi ni turaga ni koro na maroroya nai tukutuku 	<ul style="list-style-type: none"> • 	<ul style="list-style-type: none"> • Me vakabibitaki ena bose ka tarava 	<ul style="list-style-type: none"> • Turaga ni koro 	<ul style="list-style-type: none"> • Bose ka tarava 	<ul style="list-style-type: none"> • Lewe vanua 	<ul style="list-style-type: none"> •
Leqa ni vale lailai	<ul style="list-style-type: none"> • Sega ni kena i lavo 	<ul style="list-style-type: none"> • Me laurai e dua na gaunisala ni veivuke 	<ul style="list-style-type: none"> • Era sa cakava tiko vakamalu a na lewe ni koro 	<ul style="list-style-type: none"> • Me kumuni e dua na kena i lavo 	<ul style="list-style-type: none"> • Turaga ni koro 	<ul style="list-style-type: none"> • Bose ka tarava 	<ul style="list-style-type: none"> • Lewe vanua 	<ul style="list-style-type: none"> • D/O

Vakaitavi ena Vuli

<u>YACA</u>	<u>YABAKI</u>	<u>I TUTU SE ITAVI</u>
1. Atunaisa Ratu	60	Sauturaga
2. Jone Vou	56	Matanivanua
3. Setareki Luvu	28	Vakatawa
4. Iilai Koroi	61	Lewe ni vanua (LV)
5. Samisoni Vuniquumu	47	LV
6. Manoa Tikomaimaleya	52	Turaga ni koro, Ucunivana
7. Koini Ratulailai	50	LV
8. Sera Lomaloma	42	Nasi ni koro
9. Sereana Tikoibatiki	35	LV
10. Tevita Nawadra	38	LV
11. Ruveni Ravula	46	LV
12. Sekove Seru	49	Sauturaga
13. Apisai Radravu	54	Turaga ni koro
14. Mereani Radravu	36	LV
15. Meraani Bale	22	LV
16. Inise Malani	64	LV
17. Jona Bale	26	Matanivanua
18. Ilisapeci Koroi	49	LV
19. Paula Ratubalavu	33	Gonedau
20. Elike Suetabu	21	LV
21. Mosese Oica	19	LV
22. Oica	19	LV
23. Anare T Veivosayaki	47	LV
24. Meli Oica	64	LV

6.0 NA MACALA NI VEISIKO E UCUNIVANUA

Nanamaki

1. Vulica eso na ka me baleta nai yaubula
2. Vakarabailevutaki ni nomu kila
3. Walewale ni veiqaravi
4. Veisotari ka veikilai
5. Kila na vakacaca ni duva
6. Dikevi Iesu ni vakatatabu, mana tiko se sega
7. Noqu gadreva meu mai vulica eso na ka au calata ena vuli sa oti
8. Tiko savasava
9. Mera vuli vinaka na luvei keimami
10. Me vinaka na veirogorogoci

Taubaletaki ni Vanua

Taubaletaki ni vanua	Qoliqoli	Baravi	Koro	Teitei
<ul style="list-style-type: none"> Tuvaki ni vanua eda vinakata (10yrs) 	<ul style="list-style-type: none"> Me sautu nai qoliqoliena veimataqali sasalu kecega Me sa laurai sara vakavinaka na vinaka ni vakatatabu 	<ul style="list-style-type: none"> Me sautu na baravi ena veimataqali sasalu kecega Me savasava na kena baravi Me so nodra vanua ni sarasara na saravanua 	<ul style="list-style-type: none"> Namaka me vuli vinaka na luveda Me vakavinakataki na vale lailai Me dua nai sovasova ni benu vinaka Me vakavinakataki nai kei e loma ni koro Tiko bulabula 	<ul style="list-style-type: none"> Me bulabula na qele Levu na kakana kei na kau vuata Vakavale e veikau me rawa ni teivaki vinaka kina na qele
<ul style="list-style-type: none"> Sasalu se era yaubula laurai kina 	<ul style="list-style-type: none"> Levu na kaikoso, civa, vasua, dairo, lumi kei qari, isivi, kolakola, davea, nama, veata, geci, lololi, mudra, dri kei na sucuwailu. 	<ul style="list-style-type: none"> Kaikoso, ika, lairo kei na dairo 	<ul style="list-style-type: none"> Vuata, manumanu, tamata, kei na kakana draudrau 	<ul style="list-style-type: none"> Tavioka, dalo, uvi, rourou, maqo, kavika, moli, dovou, vesi, vaivai, dawa, tarawau, ota kei na tamata
<ul style="list-style-type: none"> Dusidusi ni tuvaki ni vanua 	<ul style="list-style-type: none"> Lailai na gauna e vakayagataki ena siwa kei na canu vivili Levu nai vurevure 	<ul style="list-style-type: none"> Savasava na baravi Lekaleka na gauna ni vaqara sasalu 	<ul style="list-style-type: none"> Savasava na koro Vuli vinaka na gone Levu nai lavo Vale ni vo dre 	<ul style="list-style-type: none"> Sa levu nai teitei Savasava nai teitei Drokadroka vinaka na veikau

	<p>ni lavo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Colati vinaka nai vua ni vanua 			<p>ka bulabula na qele kei na tamata</p> <ul style="list-style-type: none"> • Levu nai lavo
<ul style="list-style-type: none"> • Veika sa vakayacori tiko 	<ul style="list-style-type: none"> • Vakatabu ni qoliqoli • Vakatabui ni laiseni ni qoli • Yadravi ni qoliqoli 	<ul style="list-style-type: none"> • Vakadreti tiko e loma ni korome kua ni benuci na matasawa • Vakatabu ena i qoliqoli, duva, • Lawamatailalai kei na keli baca • Tara ni bai ni ua 	<ul style="list-style-type: none"> • Samaki tiko na koro • Tara tiko eso na vale lailai (flush) • Fundraising me baleta na vuli 	<ul style="list-style-type: none"> • Sa vakayacori tiko na solesolevaki
<ul style="list-style-type: none"> • Na veika e vakadredretaka na kena rawati nai tuvatuva 	<ul style="list-style-type: none"> • Sega ni dei na lewa vakaturaga ena kena soli na laiseni • Voroki tiko na lawa ni vakatabu 		<ul style="list-style-type: none"> • Sega na veirogoci • Lega ni veiliutaki • Sega ni rai lesuvi nai tuvatuva ni cakacaka 	<ul style="list-style-type: none"> • Vucesa, gunu yaqona sivia • Sega ni vakayagataki vainaka na gauna

VEITABANA E RAWA NI VEIVUKE (STAKEHOLDER IDENTIFICATION)

KAUWAI	DAUNIVAKASALA	VEITARATARA	VAKAILESILESI
1. Na kena vakatarai na lewa ni vakatatabu	Turaga ni koro	Lako i nona vale	Manoa Maleya
2. Dui yaloyalo	Turaga i talatala se vakatawa	Lakeba (vale)	Rev Jone Leko Jone Vueti
3. Benu ni vuaka e waitui	FLMMA	USP- 3232977	Alivereti Tawake
4. Kena vakayagataki na tavaya(gas)	Tabana ni Qolioli	S/O Central Division	Rt Nemani Cavuilati
5. Na nodra vakawatitaki nai tabagone	Tubutubu Turaga ni mataqali	Nodrau veitaratara na i tubuubu ruarua Bose vakamataqali Vale ni volavola nei D/O	
6. Kena qolivi na sasalu lalai	Tabana ni Qoliqoli	Nausori se Lami	Director- Malakai Tuiloa
7. Leqa ni wai	Turaga ni koro	D/O Water supply	Maika Kini
8. Sisi ni qele	Tabana ni teitei Tabana ni yaubula	Korovou	Vilimone
9. Benu vakaca / duka	Turaga ni koro	Bose vakoro	Manoa Maleya
10. Mate dewa	Lewe ni koro		
11. Cagi ca			
12. Sega na valelailai vinaka	Turaga ni koro	Bose vakoro	Manoa Maleya
13. Vanua mamaca	Tabana ni teitei	Korovou- 3592652	Vilimone
14. Eco Tourism	Tabana ni saravanua	3412170	Jope Nalatu
15. Home Stay	Tabana ni saravanua	3412170	Jope Nalatu

16. Veivukiyaki vakatulewa ni	Tikitiko vakaturaga	Loma ni koro	
17. Vakayagataki ni duva	Turaga ni koro FLMMMA	3232977	A.Tawake
18. Sega ni rerevaki na kalou	Talatala, Vakatawa, Qase ni lotu	Koro	Rev Jone Leko
19. Maroro ni veiyavu bibi e nakoro	O ira era qase cake Tuaraga ni koro	Koro	Turaga ni koro
20. Waitui- Tei vasua	Tabana ni qoliqoli USP	3232977	Rt Nemani Tawake
21. Lawa ni qoli	Tabana ni Qoliqoli	Nausori	Rt Nemani Cavuilati
22. Kena vakailavotaki na veisasaga eso e nakoro	Bose vakoro, komiti ni veivakatorocaketaki Gone ni Ucuivanua era tu vakacakacaka	Liuliu ni komiti veivakatorocaketaki	Rt Esori Gaunavinaka

Solisoli Tukutuku: Community Reps

Ratu Timoci : Tagaqe, Baravi, Nadroga

Era vakamacataka na sasaga ka qaravi tiko mai Korolevu i Wai me vaka na tei lase kei na kena qaravi na septic tank. Era vakaraitaka na nodra qaravi nai tabagone kei na kena vaqaqacotaki na nodra i tavi nai tabagone. E dau dua talega na gauna ni komiti ni yaubula ena veigauna kece ni bose vakoro. Era vakabibitaka talega na kena dau vakadrodroi sobu na lewa vei ira na lewe ni vanua. Era vakadreta na kena maroroi nai yaubula, na bibi ni vanua maroroi kei na nodra nanumi na kawa ni vanua ena siga ni mataka.

Jokatama Ravono : Daku, Naceva, Kadavu

Era talanoataka na vinakani kena maroroinai yaubula kai na kena muri vinaka nai tuvatuva ni cakacaka e nakoro. Era vakaraitaka ni dua tiko na nodratou peace corps ka sa dau veivuke sara vakalevu e loma ni koro. E dauveituberi vei ira na marama ena buli coi ni ti kei na culacula. Na bibi ni computer ena tu vakavanua ka nanumi me maroroi kina nai tukutuku ni kena qaravi na sasaga oqo, tukutuku ni koro kei na nodra vakavulici na gone vuli kei ira nai tabagone. E sa kau oti yani na nodra i yaya ni ta i yaya na cauravou. Era qarava taumada na desi ni koronivuli e Vunisei ka nanumi talega mera susu oni na marama me vukea nodra vurevure ni lavo.

Eso na veika eda rawa ni qarava me vukei kina na vei dredre eso ka tara tu na nodai tikotiko :

- Sueti mai nai talatala, qase ni lotu, mera mai sikova noda bula vakayalo
- Masumasu sema, na veiulutaga eso eda gadreva me vakavinakataki kina noda bula ni yavusa
- Na vuli ni tabacakacaka i taukei, me rawa ni maroroi kina na lewa ni veiliutaki vakavanua, turaga ni koro kei na lewa ni bose vakoro
- Me dua na vale ni volavola me dau maroroi kina na i tukutuku ni koro, tikina, yasana kei nai tukutuku ni vakatatabu
- Dau rai lesuvi ka cakacakataki nai tuvatuva ni bose sa oti.
- Mera dau kau mai ena bose vakoro o ira era dau coqa na lewa vakaturaga ka tukuni vakadodonu vei ira na veika e gadrevi.

NAI TUVATUVA NI KENA CAKACAKATAKI NA KENA MAROROI KA VAKAYAGATAKI VAKAYALOMATUA NAI
YAOUBULA ENA KORO KO UCUNIVANUA

KAUWAI	NA CAVA E VUNA	REVUREV U KE SEGA NI QARAVI	ULUTAGA ME CAKACAK ATAKI	DAU-NIVAKAS ALA	SOQOSO OO ME QARAVA	TUVATUV A NI KORO a) 0-6m b) 1-2yrs c) 3-5yrs	KENAI SAU	NA CAVA E NAMAKI ME VAKABERA NA I TUVATUVA
Veivukiyak i na lewa	Sega na veirogoci	Basika na dredre kei na duiyaloyal o	Veivosaki na mataqali turaga e tolu me qai kau mai ena bose vakoro	Liuliu ni vanua kei turaga ni koro	Bose vakoro	0-6m	\$10-yaqona	-Ke ratou sega ni duavata na turaga -Sega ni duavata na lewe ni koro - Sega na yalovata
Duiyaloyal o	-Sega na cakacakava ta -sega na lotu vinaka	-Sega ni qaravi vinaka nai tavi - Ena yaco na dravudrav ua	Mera dau vakasalatak i vakavinaka na lewe ni vanua	Liuliu ni yavusa	Bose vanua	0-6m		Sega na veirogorogoci - Sega na veidokai - sega na veinanumi - Sega na yalovata
Soli laiseni	Na kena gadrevi nai lavo	Sa drava nai qoliqoli	Kerei nai tikotiko vakaturaga me raica na kena soli na laiseni	FLMMA	Mataqali turaga e tolu qai lako sobu ena bose vakoro	0-6m	\$10-yaqona	Ke sega na duavata ena mataqali e tolu

Benu vakaca	Sega na qara benu -Sega tiko savasava	Duka na koro kauta mai na mate -Vakaleqa na sasalu	Keli na qara benu vakasalatak i na lewe ni vanua ena tiko savasava	Turaga ni koro - Nasi ni koro -Komiti ni koro	Bose vakoro - Tabagone Soqosoqo ni marama	0-6m	\$100.00	Sega ni cakacakavata na lewe ni koro, levu na talaidredre
Sega na tatadra	- Levu na vaka-welewele - Sega ni vakabibitaki ena tu vakavanua	Sega ni dua na ka eda na rawata - Sega ni vaka-votukanat aki na sasaga	Meu saga meu vulica meu tuvana e dua noqu gagadre	Bose vakoro - Lakova eso na vuli, vakaillesile si vakamata nitu	Tamata yadua - Veivuvale - Bose vakoro Tabagone , Marama, Turaga	0-6m	Free	Levu ga na vucesa
Na malumu ni solesoleva ki	Sega na duavata	Sega n rawati nai naki ni solesoleva ki	Me vakabibitaki i na kena yaga na solesolevak i	Bose va koro Tabana ni teitei Soqosoqo me qarauna	Lewe ni mataqali Tabagone Lewe ni koro	0-6m	\$5,600	Sega na duavata - Sega nida se raica na vatuka ni solesolevaki
Sega na valelailai vinaka	Sega ni keli rawa na qara - Sega nai lavo -Vucesa ka sa sega na	Kune na tauvimate (karokaro, milamila.) -benu vakaveitali a na	Solesolevak i (me dua na tuvatuva me bosea na bouse vakoro me	Turaga ni koro Nasi ni koro D.O Korovou	Turaga Tabagone Marama	0-6m	\$5,600	Duiyaloyalo ni Leqa veitaratara Dredre kena kumuni nai lavo

Sega na rerevaka na kalou	veivukei	tamata	qarava na tikina oqo.						
Sega na rerevaka na kalou	Sega na lotu -Talaidredre -Vakadonui koya -Boletaka noda i yau kaukauwa kei na vuku	Vakalolom a, murimuri lomana,se ga na veilomani, veirogoci,d ui-yaloyalo, Cudruvi na vanua,wait ui. -Maca na wai ni gunu sega na veidokai	Vakabauta ka talairawara wa ena vosa kecega ni kalou	Talatala qase, vakatawa, Qase ni lotu	Komiti ni vei- vakalotut aki	0-6m	Free	Soqo vakavanua Somate Sega ni vakayagataki vinaka na gauna. -Sara yaloyalo(TV)	
Leqa wai	Sega nai vuerevure vinaka -sega ni tiko enai tuvatuvata ni koro na kena vakalevutak i na i vakaso ni wai	Tauvimate -Mate dewa -Dredre na qaravi ni vuvale	Vaksavasav ataki na toevu - Me cakacakata ki na paipo ni wai (Daviko) - Vakasasal a ni wai na veivale	Turaga ni koro -Roko Veivuke -Turaga ni yavusa(D aviko) -Komiti ni koro -FLMMA- nona veitokoni	Komiti ni koro	0-6m	Mera qai vakasala na kena dau	Veisau tuvatuvata matanitu - Sega na yalovata -Sega ni vakarautaki na pepa ni kerekere	

Na kauwai ni sa lailai na vasua	Kena qolivi sivia -Kena qolivi mai na ka lalai	Dravudrav ua vasua ena cakau	Maninitaki na kena qolivi - Teivaki tale	Tabana ni qoliqoli -FLMMA -Tourism	Lewe ni koro - Komiti ni koro	a) 0-6 b) 1-2yrs	\$1,000 - Veivosakita ki	-Draki -Sega na duavata ni lewe ni koro - Sega na veitaratara vei ira na vakalesilesi -Veileti
Na kena vakatarai na lawa ni vakatatabu	Ni da duiyaloyalo ka sega na duavata	Sa na drava mai na sasalu e vanua,wait ui	Dabe vata vakoro -Duavata - me muri na lewa ni vakatatabu ena yalo dina	Talatala ni Liuliu ni vanua -Turaga ni koro	Lewe ni koro - Bose vakoro	0-6m	\$200.00	Bera na nodratou dabe vata na komiti ni koro - Sega ni tiko vakalewe levu ena gauna ni veivosaki.

Na lalawa me vakavotuka nataki	Nai tavi me cakacakat aki	Na veika me vakayacori	O koya me liutaka	Gauna me qaravi kina	Pasede ni tavi. (100%) sa vo me qaravi	Veivuke me vakarautaki	Ai kuri ni tukutuku	Na leqa tubu koso
Me rogoci ga e dua na lewa	Me vakaduav atataki nai tikotiko vakaturaga	Me buli ga e dua na Turaga Bale na Ratu	Kau cake ki na mataqali turaga e tolu	Waraki ga na lewa ni bose ni mataqali e tolu	100	Vakarorog o ki na lewa vakaturaga	Kere I vakasala vei iratou na veitarogi vanua, Tabacakacaka Taukei, ke sega ni matata na nodratou lewa na mataqali e tolu	Tiko na duidui kei na veiqati
Me da dau yalovata enai tavi eda qarava	Mera vakasalata ki na lewe ni vanua meda yalovata	Me dua na bose vanua ka me ra vosa nai tikotiko vakaturaga	Liulu ni yavusa	Bose ni turaga ni mataqali	60	Kacivaki rawa e loma ni koro	Kerei na veitokoni ni vanua	Ke sega ni yadravi na kena vakayacori
Vakatabui ni qolivi na sasalu lalai	Veivosakit aki ena bose vakoro me yadravi. - Vakasalat aki na lewe ni	Meda muria na lewa mai na bose vakoro	Turaga ni koro - Ovisa ni wai ni qoliqoli ka vakabibi na lewe ni koro	16/11/04	50	Me vakadreti ga ena bose vakoroka me ratou qai kerei nai soqosoqo ni FLMMA	Me rokovi tikoga na lewa ni vakatatabu - Me da vakasalataki na lewe ni vanua ena kena qolivi na sasalu lalai	Talaidredre kei na sega ni nanumi ira na kawa ni vanua

Me vakatabui na benu vakaca e loma ni koro, matasawa, yasa ni vale	vanua	Me veivosakit aki ena bose vakoro na tiko bulabula	Kei na qara ni benu ka so tale ga nai vakatakilaki la	Turaga ni koro kei liuliu ni wasewase	Matai ni macawa ni veivula (vakarorog o kina nai tuvatuva ni koro	70	kei na veivuke ni Trust Fund	-Vakadreti wasoma ena loma ni koro -Kua ni dau talai wasoma na gone ki sova benu ka me vakamatatak i na vanua e sova kina na benu	Kua na benu vakaveitali a ena gauna ni somate , soqo
Mo vakarautak a e dua nai tuvatuva ni nomu veiqaravi.(t atadra)	Kena vakamata utaki na bulibuli ka	Movola vakaituvat uva nai veika o tatadrataka - Me dua nomu diary	Tamata yadua -Koro kei na vuvale	Ni oti ga na kena vakadetaki ena bose vakoro -Gauna sa oti kina nai tuvatuva	70	Me da dau taro i vakasala vakalevu	Me vakamatatak i na nomu i tuvatuva	Oarauni na kena dau veicoqacoq a nai tuvatuva ni cakacaka Soqo, somate, veimurimur ivucesa, gunu yaqona sivia	
Me vakabulab ulatakina	Me veivosakit aki tale	Kana e veikau ena gauna sa	Turaga ni mataqali se i liuliu ni	Karua kei nai ka va ni vula	70	Kere veivuke vei iratou na	Mera dau veitalanoa wasoma nai	Somate, draki ca, soqo	

solesolevak i vakamataq ali se vakaisoqos oqo	ena bose vakoro, ka vakadewa taki ena veimataq ali se mataisoq osoqo	caka kina na solesolevak i - Digitaki na veiliulu ni veiwasewa se se i yaya ni cakacaka	soqosoqo			tabana ni teitei	liulu ni wasewase ka me vakayacori na butu iteitei, veisisivi i tei	vakavanua, Kena vaka- tulewataki na solesolevak i
Me rokovi ka vakamuri na lewa ni vakatatabu	Yalovata kei na duavata	Kena vakayagata ki vakayalom atua na sasalu -Me kua ni vakasausat aki na wai ni qoliquoli, (duav, daini mati)	Liulu ni vanua - Turaga ni koro - Komiti ni koro	50	Me dua na siga me vakananu mi kina na maroro ni noda i yaubula (Environm ent Week)	FLMMA me veituberi ena bibi ni vakatatabu	Meda veitauriliga ena kena qaravi nai tavi oqo	Me qarauni na kena veisautaki na lewa (veiliutaki)
Na kena tosoi cake na bula ni rawa ka vakailavo ena veivuvale	Kerei na qe se lisitaki	Tara na veivale	Turaga ni koro se komiti ni veivakator ocaketaki	100	07/02/05	Kerei me volai nai vola ni kerekere ki na vale ni volavola ni vei matanitu	Kerei eso nai vakasala -D.O -Roko -Tabana ni bula	Draki - Duidui ni taukey ni qe se

Me yadua nai salasala ni wai	Me vakavinak ataki na vale	Meda tausoli	Liuliu ni marama	Kena gauna totolo (27/12/04)	100	tani Yaya ni cakacaka	Mera laurai talega na marama ena vanua ni cakacaka ena nodra veivuke	Mate -Ogaoga
Na tamata me rerevaka na kalou	Wasei vei ira na vosa ni kalou, masumas u, lolo kei na wili vola tabu	Lotu vakavuvale , masumas ka veivakasav asavataki	Talatala	Ena veivula vou (kau cake ena bose vula tolu)	100	Vola tabu, sere ni lotu, lavelave ni so na i vola ni veituberi ni lotu	Cakacakavata nai liuliu ni veimatalotu	Veisei ni veimatalot u
Me ra vakavalelail ai dre kece na vei vuvale	Solesoleva ki ni dua nai tuvatua	Me laurai na vanua e dabe kina nai keli kei na qara	Ratu Esori Gaunavina ka(komiti ni koro)	Macawa ni cakacaka vakoro(3 na siga)	80	Yaya ni cakacaka, lavo	Gadrevi eso na veivuke mai taudaku -Kacivaki e loma ni koro na kena qaravi nai tuvatua oqo	Mate - sega ni muri vinaka nai tuvatua

VAKATATARO

ENA VAKATULEWATAKI VAKAVINAKA VAKACAVA NA NOMUDOU YALAVA NI QOLIQOLI NA TURAGA NA RATU ?

- Me ratou veitalanoa rawa na turaga ena yavusa i Ratu me baleta na veika kece sara e gadrevi me vakatoroicaketaki kina nai qoliqoli ka vakadewataki ena bose vakoro na nodratou lewa na turaga.
- Me qai vakaraitaki cake ena bose ni tikina me rawa ni kila na lewe ni vanua ko Verata na gagadre e koto mai vei iratou na turagaena vuku ni sasaga
- Ena vinaka ma na kila talega na Bose ni Yasana me rawa ni ra kauwai tiko kina na lewe ni yasana kevaka e dua na cakacakame vaka na vakatatabu, susugi ni veisasalu eso ena vakayacori kina.
- Me tiko e dua tale nai vurevure ni lavo me rawa ni vukea na kena vakalailaitaki na vakayagataki ni sasalu e waitui. Me teivaki vakalevu na qele kei na so tale nai vurevure ni lavo lalai me vaka na culacula, kesakesa, tobu ni ika/ura me qaravi e nakoro.
- Me vakavinakataki na veiwekani kei na kalou.

VAKAITAVI ENA VULI

YACA	YABAKI	TUTU SE I TAVI
1. Rt Taniela Mocevakaca	53	Youth co-ordinator, Tailevu
2. Ilaisa Buaserau	72	Lewe ni vanua (LV)
3. Senibuli Ratu	62	Gonedau
4. Amori Duruwaqa	45	Lewe ni vanua
5. Josateki Rokomalani	24	Lewe ni vanua
6. Joeli Naulia	19	Lewe ni vanua
7. Samuela Koroi	41	Lewe ni vanua
8. Rt Meli Basu	37	Lewe ni vanua
9. Rt Orisi Talemaimaleya	44	Lewe ni vanua
10. Uraia Duruwaqa	57	Lewe ni vanua
11. Rusiate Dumaru	38	Lewe ni vanua
12. Jone Cagi	25	Lewe ni vanua
13. Emosi Lewadodonu	24	Lewe ni vanua
14. Nemesio Wakanibua	21	Lewe ni vanua
15. Josese caginiliwalala	30	Lewe ni vanua
16. Samuela Koroi (3)	17	Lewe ni vanua
17. Peni Navu	39	Lewe ni vanua
18. Waisea Koroi	57	Lewe ni vanua
19. Sitiveni Veiregu	46	Lewe ni vanua
20. Peni Tabaka (2)	19	Lewe ni vanua
21. Adi Tulia Tikomaimaleya	52	Lewe ni vanua
22. Adi Vasemaca vesikula	43	Lewe ni vanua
23. Adi Vasemaca Wati	50	Lewe ni vanua
24. Venina Radikedike	33	Lewe ni vanua
25. Elenoa Koroi	56	Lewe ni vanua
26. Adi Elenoa Ratu	48	Lewe ni vanua
27. Amelia Buatavatava	41	Lewe ni vanua
28. Vinaina Leweni	53	Lewe ni vanua
29. Adi Mere Wakanibua	47	Lewe ni vanua
30. Taina Vulea	32	Lewe ni vanua
31. Manoa Maleya	52	Turaga ni koro
32. Apisai Radravu	54	Turaga ni koro, Naivuruvuru
33. Aporosa Doloka	43	Lewe ni vanua

34. Tucoroga	29	Lewe ni vanua
35. Iosevo	41	Lewe ni vanua
36. Rokola	29	Mataisau
37. Tevita Donu	40	Kai Verata
38. Disavuiwasa	37	Radini Vale
39. Toga	28	Radini Vale
40. Diuca	42	Radini Vale
41. M. Baleisuva	24	Lewe ni vanua
42. Litia .T	23	Radini Vale
43. Onisi Kuru	25	Lewe ni vanua
44. Ditorika	45	Lewe ni vanua
45. Diarieta	48	Lewe ni vanua
46. Donu Matawalu	49	Lewe ni vanua
47. Amelia wati	40	Lewe ni vanua
48. Peni Tabaka (1)	39	Lewe ni vanua
49. Dilamawa	36	Lewe ni vanua
50. Julia Vueti	47	Lewe ni vanua
51. Amelia Qiolevu	31	Lewe ni vanua

7.0 NA MACALA NI VEISIKO ENA KORO KO NALOTO

Nanamaki

Wasewase 1.

1. Meu raica me buli e dua nai tuvatuva ni kena maroroi nai yaubula kei nai tuvatuva ni cakacakataki ni koro
2. Via raica se sa vakacava na lelevu ni kaikoso e Lolotuva
3. Via kila na macala ni vakadidike ena kena qolivi butako se sega ni vanua vakatabui
4. Na maroroi ni yaubula kei na kena veiwekani

Wasewase 2

5. Au namaka mai meu vakasotara rawa na bibi ni kena rawa ni da semati keda kei na veikabula vakavolivoliti keda
6. Na nanamaki me na mai yaco na veivakatorocaketaki ena noqu koro
7. Dua na ka me mai vakatorocaketaki kina na vanua vakatabui
8. Namaka ni veika oqo ena kauta mai na sautu
9. Sa vakaevei tu beka nai lavo ka tiko ena tobu ni lavo ni Tikina (trust Fund), me wasei ena veikorokoro
10. Au namaka meu na vulica na veika me baleta nai qoliqoli

TAUBALETAKI NI VANUA (Transect Walk)

Ulutaga	Vanua ni teitei	Koro	Baravi	Qoliqoli
Tuavaki cava ni vanua eda vinakata mera bula kina noda kawa (10yrs)	<ul style="list-style-type: none"> Bulabula ni qele Kua soti na veidelana Musu eso na kau lelevu sa tu dede me teivaki 	<ul style="list-style-type: none"> Vinaka na veiliutaki Savasava na koro Tiko veilomani na lewena Sautu na wai ni gunu Veivale vinaka,vale ni vo dre Vaka vale ni wai Vuli vinaka na gone Qaravi vinaka na lotu Sitoa (vakalevutaki) Dua na kena lori 	<ul style="list-style-type: none"> Savasava, sautu ka totoka 	<ul style="list-style-type: none"> Me sautu tale nai qoliqoli Me savasava nai qoliqoli
Yaubula se sasalu e laurai kina	<ul style="list-style-type: none"> Kau vuata, magiti, kakana, Kakana draudrau 	<ul style="list-style-type: none"> Lewe ni koro Manumanu Kau vuata Kau salusalu 	<ul style="list-style-type: none"> Dogo, qari, kaikoso, qaqa, ika, civa, ura 	<ul style="list-style-type: none"> Ika lelevu ka levu na sasalu, qari, kaikoso, dairo, kuita, vasua, lumi, nama,
Dusidusi ni tuvaki ni vanua	<ul style="list-style-type: none"> Bulabula ni ka e tei Levu nai vurevure ni bula,lavo, kakana, etc 	<ul style="list-style-type: none"> Levu na cakacaka vinaka Cakacakavata ka veilomani Tiko bulabula 	<ul style="list-style-type: none"> Sega ni musuki na dogo Savasava na koro Vinaka na buia ni veimaliwai vakoro 	<ul style="list-style-type: none"> Ena lekaleka na gauna ni qoli Ena levu cake na sala ni rawa i lavo

<p>Veika sa vakayacori tiko</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Solesolevaki- teitei, sasamaki, vakatatabu 	<ul style="list-style-type: none"> • Veivakatorocaketaki (vale ni soqo) • Maroro ni yaubula (vanua, waitui) • Solesolevaki 	<ul style="list-style-type: none"> • Vakatabui na duva • Tabu na keli baca e baravi • Yadravi tiko na vanua vakatabui 	<ul style="list-style-type: none"> • Vakatabu • Sa yadravi nai qoliqoli
<p>Veika e vakadredretaka na kena rawati nai tuvatuva</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Duiyaloyalo ni • Sega vakayagataki vinaka ni gauna • Sega nai yaya ni teitei • Vucesa, yaqona sivia • Cakacaka duadua • Levu na ogaoga • Sega na solesolevaki 	<ul style="list-style-type: none"> • Duiyaloyalo • Leqa ni veilitutaki • Gunuvi sivia ni yaqona • Leqa vakailavo • Biu vuli dole • Malumalumu ni bula vakayalo 	<ul style="list-style-type: none"> • Sega na veirogoci • Sega na duavata • Sega ni tuva vakamatau nai tuvatuva ni koro 	<ul style="list-style-type: none"> • Duiyaloyalo • Sega nai yaragi ni qoli • Sega ni rokovi na tabu • Sega ni rokovi na lewa vakaturaga

NAI TUVATUVA NI KENA CAKACAKATAKI NA KENA MAROROI KA VAKAYAGATAKI VAKAYALOMATUA NAI YAUBULA ENA KORO KO NALOTO

KAUWAI	NA CAVA E VUNA	KENAI WALI	VEIKA QARAVI TIKO	NA CAVA ME VAKAYACORI	GAUNA ME QARAVI KINA	O CEI ME QARAVA	VEIUIKE E GADREVI	
							LOMA	TAUDAK U
Biuvuli dole	-Leqa vakailavo -Veilala -Leqa ni matavuale	-Cakacaka vakaukauwa -Kere veivuke ena yasana -Vakaukauwataki na veituberi mai vale -Meda raici keda tale nai tubutubu ka me levu noda gauna vakamatavuale -Me so tale nai vurevure ni lavo -Na kena maroro e dua nai yau ni matavuale me vaktabakidua ki na vuli	-Solevaki ka kumuni nai lavo me baleta na vuli -Lotu vakavuale -soli -kati -Gunu sede -Ta dovu -Vakatatabu -Veituberi vakayalo	-lawani vanua me kua na biu vuli dole -Vaqaqacotaki na bula ni matavuale -Me dua na vuli ni matavuale -Vaqaqacotaki na vakatatabu -Vakalevutaki na tau soli	-Vakadreti ena gauna taucoko ni bose vakoro -Veisiga ni lotu vakavuale -Lotu vakamataqali -Macawa ni veivakavoui (2005) -Monitena veimacawaru ni veivula -Veigauna ga e rawa kina nai lavo	-liuliu ni vanua -Turaga ni koro -Tubutubu -Vakatawa -Talatala -Dauvuna	Tama, tina kei talatala -Lewe ni koro	Qase ni vuli - Vakayaga taki na yasana (Scholarship)
Malumu bula	- Lailai se malumalu	Veisiko wasomana veivale -Masu vakalevu	Masumasu -Vuli vola tabu	Vaqaqacotaki na veituberi	Vukelulu ena lotu ni mataqali	Vakatawa kei na gase ni	Vakatawa kei turaga ni	Timi ni veivakalot utaki

vakayalo	mu na veituberi - Sega na masu wasoma -Sega na wili vola tabu - Gunuvi sivia ni yaqona - Vucesa	- Wili vola tabu -Yadra nomu bula vakayalo					lotu	mataqali	
Dui yaloyalo	-Sega na veirogoci vakaduid uile - vakaunon a	Vakarorogo - Cakacakavata - Lotu vinaka ka vakaidina	Vakadreti ena bose vakoro na cakacakavat a kei na veilomani	Vakataulewa o turaga ni vanua	Bose vakoro (matai ni tusiti ena veivula)	Liuliu ni vanua	Oase ni lotu -Turaga ni mataqali - liuliu ni vanua	Tabacaka caka ni Taukei	
Sega ni vakayag ataki vinaka ni gauna	- Vucesa - Sivia na yaqonaSe ga nai tuvatuva	Cakacaka vakaauwa -Moce vakayakavi - Musuka na gunu yaqona	Sa vakadreti me kua na vakasabusa butaka na gauna	Lewa ni koro me yalani na gauna ni gunu yaqona	Bose ni liuliu ni veimataqali	Liuliu ni mataqali	Liuliu ni vanua	Vale ni volavola ni yasana	
Sega na solesolev aki	Duiyaloya lo - Vakauno na - Sega nai	Talairawarawa - Vakarorogo -Lotu dina	Solesolevaki vakamataqali	Tuvatuva - Takete	Lotu vakamataqali eni vei vukelulu	Liuliu ni mataqali	Liuliu ni vanua	Tabana ni Teitei -FLMMA	

	yaya ni cakacaka		Maroroya na veika sa tiko rawa	Kere veivuke ki na tabana ni teitei	Veigauna kecega	Tamata yadua	Tama	Tabana ni Teitei
Sega nai yaya ni teitei	Vakawele wele - Sega nai lavo - Vakasabu sabu	Mamaroroi -Yalomatua						
Levu na ogaoga vakavanua	Sega nai tuvatuva ni qaravi oga	Tuvani qai veirogocitaki	Sa qaravi tu ga vakamataqali na nodra dui oga	Tuvani na oga vakavanua me kua ni veicoqacoqa kei na oga vakamataqali	Bose vakavanua ka tarava	Turaga ni mataqali - liuliu ni vanua	Liuliu ni vanua - Turaga ni mataqali - Lewe ni koro	
Leqa ni veiliutaki	Sega na vakatulewa vinaka	Vakayagataki na qase ni vanua	Dabe vata vakawasoma na turaga ni mataqali	Vaqaqacotaki na nodratou dabe nai liuliu ni vanua, liuliu ni mataqali kei na qase ni vanua	Bose vakavanua	Qase ni vanua - Turaga ni mataqali	Qase ni vanua	
Sega ni rogoci na lewa vakatura ga	Duiyaloya lo ka sega na veilomani	Veivosaki vakawasoma - Lotu vakalevu -Cakacakavata	Veivosaki vakoro ka solesolevaki	Kacivi e dua na bose vakamataqali - Bose vakavuvale	Veisiga Vukelulu ena veimacawa	Liuliu ni mataqali, matavuvale	Qase ni vanua	
Benuci ni matasaw	Vucesa - Talaidredr	Kua ni talai na gone me lai sova benu	Keli oti na qara ni benu	Me kacivaki vakawasoma e nakoro me	Matai ni macawa ni veivula	Turaga ni koro kei na lewe ni	Lewe ni koro	

a	e				kua na benu ca			koro		
Va- kamaka ma vakaveit alia	- Sega na qara ni benu		- Bosei oti ena bose vakoro		Cakacakavata ka me muri na lewa ni koro	Gauna ni bose vakoro kei na bose vakamataqa li	Turaga ni koro kei liuliu ni vanua	Bose vakoro	Kere i vakasala ena tabana ni teitei	
Keli baca	Cakacaka duadua ka vucesa na werewere	Solesolevaki	Vakadreti oti ena bose vakoro		Bosei ena bose vakoro - Volai e dua na signboard ni tabu na keli baca	Matai ni macawa ni veivula	Lewe ni koro se tamata yadua	Lewe ni koro		
Leqa ni wai ni gunu	Lako i siwa ni via kana ika	Laurai vinaka na vanua me dau keli kina na baca ni siwa	Lewai oti me kua na keli baca vakaveitalia		Laurai na vu ni leqa ni paipo mai Daviko {25/12/04}	Liuliu ni vanua - Turaga ni koro	Soli vakamata qali	Tausoli na tu vakacaka caka		
Sega na vale ni vo dre	Sega nai vurevure ni wai vinaka	Yadua na tani ena veivale	Paipo mai Daviko		Me dua nai vurevure ni wai vinaka - Caka e dua na tau soli vakoro	2005 ki na 2006	Komiti ni koro	Tausoli na lewe ni koro - Tausoli na tu vakacaka caka	Kere veivuke ena Tabana ni wai	
Leqa vakailav o	Vucesa Duiyaloya lo Lailai na ka e tei	-Vakatatabu -Gunuvi vakavuku ni yaqona -Solesolevaki - Vakayagataki	Tau soli -Solesolevaki		Vaqaqacotaki na solesolevaki mai vei liuliu ni vanua, turaga ni	Matai ni macawa ni veivula {Tusiti, Tiseb a 2004}	Turaga ni koro	Vakadret i vakawas oma	Tabana ni teitei	

	Drava nai qoliqoli	vinaka ni gauna		mataqali, turaga ni koro - Kere i vakasala ena veitabana				
--	--------------------	-----------------	--	--	--	--	--	--

VAKAITAVI ENA VULI

YACA	YABAKI	TUTU SE I TAVI
1. Waisea Waqa	52	Turaga ni koro
2. Pita Seru	59	Lewe ni vanua
3. Solomone Seru	40	Lewe ni vanua
4. Kitione Kulidogo	43	Lewe ni vanua
5. Solomone Seru	58	Sauturaga
6. Jonacani Lalakobau	70	Lewe ni vanua
7. Titilia Lomavatu	44	Lewe ni vanua
8. Palu Seru	37	Nasi ni koro
9. Losalini Vosarara	59	Lewe ni vanua
10. Rejeli Kanababa	50	Lewe ni vanua
11. Laisani Kulidogo	43	Lewe ni vanua
12. Mama Lalakobau	68	Lewe ni vanua
13. Akosita Tinai	47	Lewe ni vanua
14. Milika Waqa	46	Lewe ni vanua
15. Moape Wara	44	Lewe ni vanua
16. Jone Seduadua	45	Lewe ni vanua
17. Mili Cuanitoba	61	Lewe ni vanua
18. Meli Bulitiliva	61	Lewe ni vanua
19. Marika Seru	47	Lewe ni vanua
20. Taitusi Waqa	64	Tuirara
21. Manoa Tikimaimaleya	52	Turaga ni koro- Ucunivanua
22. Waisake Diva	42	Lewe ni vanua
23. Sokoveti Buli	52	Lewe ni vanua

8.0 NA MACALA NI VEISIKO ENA KORO KO NAVUNIMONO

Ena loma ni 8 na koro vakaverata, oqo na koro ka koto duadua ena loma ni vanua. E voleka kina na veiuciwai lalai ka nodratou qoli vinaka duadua na taga ura.

NANAMAKI NI VULI :

1. Walewale ni kena maroroi nai yaubula
2. Kila na yaga ni vuli
3. Via rogoca ka cakacakataka nai yaubula
4. Kila na macala ni Trust Fund
5. Via kila ke tiko eso nai vurevure ni lavo e rawa ni qarava na koro se l tabagone
6. Na kena maroroi na sasalu na ura
7. Na cakacaka me savasava kina na koro
8. Nai sema ni FLMMA ki na vanua
9. Na cava na kena yaga na vakatatabu
10. Na kena buli e dua nai tuvatuva me rawa ni vukea na maroroi ni noda i yaubula
11. Mai gunu yaqona kei na kana

TAUBALETAKI NI VANUA

Ulutaga	Vanua ni teitei	Uciwai
Tuavaki cava ni vanua eda vinakata mera bula kina noda kawa (10yrs)	<ul style="list-style-type: none"> • Loaloa ka bulabula ni qele • Kua na vakamakama kei na musu kau • Me maroroi na kau vuata ka tomani na kena teivaki 	<ul style="list-style-type: none"> • Bai ni vuaka savasava • Uciwai savasava ka me kua ni benuci • Sautu ena sasalu- qari, ika, bonu, mana. • Me vaka wavu simede nai tatakoso • vanua ni sarasara ni saravanua
Yaubula se sasalu e laurai kina	<ul style="list-style-type: none"> • So bi na kau vuata, magiti, kakana, • Kakana draudrau ni veikau • Kau tei ni vanua kei na kau ni Viti 	<ul style="list-style-type: none"> • Ika, bonu, mana, qari, kuka, ura, vuaka, dogo, tiri

	<ul style="list-style-type: none"> • veibitu kei na veidravo • Manumanu vuka- beka, soqe, oni • Uvi ni veikau • Vuaka ni veikau 	
Dusidusi ni tuvaki ni vanua	<ul style="list-style-type: none"> • Bulabula na qele kei na ka e tei • Levu nai vurevure ni bula,lavo, kakana, etc • Drodro vinaka tu na kena uciwai • Rorogo ni tagi ni manumanu • Levu na veiruka 	<ul style="list-style-type: none"> • Levu na sasalu • bulabula na veidogo • Levu era sa vakawaqa e nakoro • Savasava na bai ni vuaka • Wavu
Veika sa vakayacori tiko	<ul style="list-style-type: none"> • Solesolevaki- ka yaco tiko na teitei (veitokiyaki) • Sa vakatabui na vakamakama vakaveitalia kei na musu kau vakaveitalia • sa tei tiko vakalevu na kau kei na kau vuata 	<ul style="list-style-type: none"> • E sa laveti cake ena bose ni tikina na kena gadrevi me dua na wavu simede me vakarawarawataka na veitosoyaki. • Samaki na uciwai
Veika e vakadredretaka na kena rawati nai tuvatuva	<ul style="list-style-type: none"> • Duiyaloyalo kei na talaidredre • Vucesa, yaqona sivia • Sega ni tuvani vinaka nai tuvatuva ni cakacaka • Leqa nai vurevure ni lavo 	<ul style="list-style-type: none"> • Dui yaloyalo • Ogaoga ni vanua • Gunuvi sivia ni yaqona • Veicoqacoqa nai tuvatuva • Kena musuki vakaveitalia na dogo • Kena vakayagataki na duva • Kena qolivi na sasalu lalai • Benuci ni uciwai

NAI TUVATUVA NI KENA CAKACAKATAKI NA KENA MAROROI KA VAKAYAGATAKI VAKAYALOMATUA NAI
YAUBULA ENA KORO KO NAVUNIMONO.

Kauwai	Cava e vuna	Kena i wali	Veika qaravi oti	Veika vakayacori	O cei me qarava	Gauna cava me kina	Veivuke e gadrevi	
							Loma	Taudaku
Sega na vale ni vuli ni kida	Sega nai lavo Duiyaloyalo	Me teivaki e dua nai teitei ,volitaki embaleta na vale ni vuli ni kinder	Yadrava nai tubutubu na masumasu vakavuvale Sa tiko e dua na vale ni vuli ka sema i na vale ni soqo	Me vakacurumi ena bose vakoro Me sikovi na veivale yadua mai vua na qase ni lotu Mera vakavulici nai tubutubu me baleta na yaga ni vuli	Turaga ni koro Nai vakatawa Vakalesilesi ni vuli	Bose vakoro ka tarava Macawa ni veivakavoui Matai ni macawa ni sereki	Lewe ni koro Dauvunau	Tabana ni vuli
Benuci ni Uciwai	Sega nai ni sova benu	Me keli na qara ni benu	Keli oti tiko eso na qara ni benu	Me bosa ka cakacakataka na koro	Turaga ni koro	Bose ka tarava	Lewe ni vanua	FLMMA Tabana ni bula
Qolivi sivia ni sasalu	Qolivi ka vakayagatak i ni lawa -tubu nai wiliwili lewe ni vanua	Qolivi ka vakayagatak i ni lawa -tubu nai wiliwili lewe ni vanua	Sa vakadreti oti e loma ni koro	Me vakadreta nai tikotiko vakaturaraga na kena maroro	-Liuliu ni yavusa -Turaga ni koro	Veivosaki vakavanua	Lewe ni vanua	Tabana ni qoliqoli
Musu dogo vakaveitai a	-buka -kau ni vale	Musuki ga na kau madu Voli na kau ni vale	Vakadreti tiko ena bosa vakoro	Vakatabui ka Yadravi na musuki ni dogo	Turaga ni koro, Lewe ni vanua	Veisiga kece ga	Lewe ni vanua	Tabana ni kau

Me dua na vale ni wai levu	Sa tubu tiko nai wiliwili ni gone	Voli nai yaya ni teitei	Se ra vuli tiko ena dua ga vale vakarautaki.	Me ra laurai talega na tu vakacakacaka	Turaga ni koro	Me veitalanoatak i rawa ena bose vakoro	Lewe ni vanua	Tabana ni bula
Sala ni wai sime	Sa sisi vakalevu na qele ki wai	Me dua na sala ni wa sime	Sega	Me veitalanoataki ena bose vakoro	Turaga ni koro	Bose vakoro ka tarava	Komiti ni vei-vakatoroca ketaki	F.A.B D/O
Na senikau me volitaki	Me rawa mai kina nai lavo	Me tei vakalevu na senikau	Sega	Me vakarautaki e dua na vanua me bucini kina na senikau	Liuliu ni Soqosoqo vakamarama ma	Gauna ni soqosoqo vakamarama	Lewe ni soqosoqo	Vakasala ni tabana ni kau FLMMA
Malumalu mu ni bula vakayalo	Sivia gunu yaqona Talaidredre Wele na qase ni lotu.	Gunuvi vakayalomatu ni yaqona Lako vakawasoma ena soqo vakalotu	Veivakalotuta ki	Solia nomu bula vei Jisu	Qase ni lotu	Curu siga	Dauvunau	Talatala Qase
Veicoqa-coqa nai tuvatuva	Levu na ogaoga sega ni namaki eg mate	Tauvani vakamataunai tuvatuva	Sa dau qaravi taudua e liu na i tuvatuva e bibi duadua	Me ra vakavulici na lewe ni vanua me rogoci ga e dua na vosa.	Liuliu ni yavusa Liuliu ni mataqali	Bose vakoro Bose vakamataqali	Vakasala ni liuliu ni yavusa	O ira era cakacaka vakamatan itu
Reservoir ni wai ni gunu	Me vakadewataki na duka wai	Me Kua ni benuci na wai	Sega	Me laveti ena bose vakoro	Turaga ni koro	Bose vakoro ka tarava	Lewe ni vanua	Tabana ni bula

Sisi ni qele	era cakava. - Musuki vakaveitalia ni kau	Kua na musu kau vakaveitalia		Me vakadreti ena bose vakoro	Turaga ni koro	Bose ka tarava	Lewe ni vanua	
Voroki ni vakatatabu	- Sega na veirogoci	Me rokovi na lewa vakaturaga	Vakaraitaki oti ena bose vakoro	Me veivakadreti tale na i tikotiko vakaturaga	Liuliu ni Yavusa	Gauna ni Bose vakoro	Lewe ni vanua	
Sega ni rai lesuvi nai tuvatuva	Wele o koya e dodonu me yadrava	Meda yadrava nai tavi eda sa kacivi kina - Mera yadua na diary nai liuliu ni veitabana	Sa dau vakaraitaki ena veibose sa oti	Me dau talevi ena bose vakoro nai tuvatuva kei na veitavi eda kacivi kina	- Turaga ni koro - Liuliu ni komiti - Liuliu ni veisoqosoqo	Lewe ni vanua	Lewe ni vanua	

9.0 NA MACALA NI VULI ENA KORO KO SAWA/ULUILOLI

NANAMAKI

1. Vulica eso na ka me baleta nai yaubula
2. Vakarabailevutaki ni nomu kila
3. Walewale ni veiqaravi
4. Veisotari/Veikilai
5. Kila na vakacaca ni duva
6. Dikevi lesu na vakatatabu e mana tiko se sega
7. Noqu gadreva meu vulica eso na ka au calata ena vuli sa oti
8. Me buli e dua nai tuvatuva ni kena qaravi nai yaubula e Sawa kei Uluiloli
9. Na cava na yaga ni vuli kei na ka e muria mai
10. Kila na yaga ni vakatatabu
11. Nai sema ni veiwekani ni tamata kei nai yaubula
12. Namaka na veivakatorocaketakiena noqu vanua kei na vanua vakatabui
13. Mai vulica na veika me baleta nai qoliqoli
14. Me kilai se vakacava tiko na Trust Fund

TAUBALETAKI NI VANUA

Ulutaga	Vanua ni teitei	Koro	Veidogo	Qoliqoli
Tuavaki cava ni vanua eda vinakata mera bula kina noda kawa (10yrs)	<ul style="list-style-type: none"> • Bulabula ni qele • Kua na vakamakama vakalevu • Kua na musu kau vakaveitalia • Teivaki na kau vuata 	<ul style="list-style-type: none"> • Gadrevi na paipo ni wai ni gunu • Veivale vinaka,vale ni vo dre ka me footpath na gaunisala ena veivale • Vaka vale ni wai ka dua na kena nasi ni matanitu • Tu na kena koronivuli 	<ul style="list-style-type: none"> • Me veidogo bulabula • Veidogo sautu ena sasalu lelevu 	<ul style="list-style-type: none"> • Me sautu ena sasalu • Me kua ni dua na kai Idia me qoli kina

		<ul style="list-style-type: none"> • Vale ni soqo levu • Vale ni lotu vinaka • Talevoni 		
Yaubula se sasalu e laurai kina	<ul style="list-style-type: none"> • Kau vuata • Kau maroroi • teitei • Manumanu 	<ul style="list-style-type: none"> • mera vuli vinaka ka lotu vinaka na noda kawa • Manumanu-pusi, vuaka, koli, toa etc • Kau vuata 	<ul style="list-style-type: none"> • Qari, kuka, mana, ura kei na bonu 	<ul style="list-style-type: none"> • Ika lelevu, ka levu na sasalu, qari, kaikoso, mana, kuita, vasua
Dusidusi ni tuvaki ni vanua	<ul style="list-style-type: none"> • Levu nai teitei • Drokadroka ni vanua • Vuli vinaka na gone • vinaka na veivale ka levu nai lavo 	<ul style="list-style-type: none"> • Bula savasava • Çakacakavata ka veilomani • Bulabula vinaka na lewena ka ra i vakarau vinaka 	<ul style="list-style-type: none"> • Levu na sasalu • Levu nai vurevure ni lavo 	<ul style="list-style-type: none"> • Sa sautu na vanua, ' sa na lekaleka na gauna ni qoli
Veika sa vakayacori tiko	<ul style="list-style-type: none"> • Solesolevaki • teivaki tiko na qele • Teitei na turaga ka were na marama 	<ul style="list-style-type: none"> • Sa biu tiko vei D.O na quotation ni wai • Se vakavo tu na caka ni footpath • sa veivosakitaki tiko na tubu ni wiliwili ni lewe ni vanua • Vale ni lotu, vale ni soqo 	<ul style="list-style-type: none"> • Vakatabui na musuki ni dogo bulabula • Keli na qara ni benu • Vakatabui na benu ca ena veidogo 	<ul style="list-style-type: none"> • Vakatatabu • Sa vakamacalataki ena bose vakoro me kua ni vakayagataki na duva kei na veika e vakaleqa na bula ni sasalu
Veika e vakadredretaka na kena rawati nai tuvatuva	<ul style="list-style-type: none"> • Duiyaloyalo • Sega ni vakayagataki vinaka ni gauna 	<ul style="list-style-type: none"> • Dui yaloyalo • Leqa ni veiliutaki • Gunuvi sivia ni yaqona 	<ul style="list-style-type: none"> • Sega ni muri na lawa ni vakatatabu 	<ul style="list-style-type: none"> • Sega na waqa me yadravi kina nai qoliqoli • Sega ni dau muri vakavinaka

	<ul style="list-style-type: none"> • Draki • Vucesa, yaqona sivia • Cakacaka duadua • Levu na ogaoga ena vanua, lotu, matanitu 	<ul style="list-style-type: none"> • Leqa vakailavo • Biu vuli dole • Malumalumu ni bula vakayalo 		na lewa ni vakatatabu
--	--	--	--	-----------------------

NAI TUVATUVA NI KENA CAKACAKATAKI NA KENAMAROROI KA VAKAYAGATAKI VAKAYALOMATUA NAI YAUBULA ENA KORO KO SAWA KEI ULUILOLI

KAUWAI	NA CAVA E VUNA	KENA I WALI	NA VEIKA SA QARAVI OTI	VEIKA ME VAKAYACORI	GAUNA ME QARAVI KINA	O CEI ME QARAVA	VEIVUKE E GADREVI	
							LOMA	TAUDAKU
Bera nodra vakawati na cauravu	- veimurim uri - vakaweleva wele nai tabagone - sega na veivakauqeti mai veirau nai tubutubu	- mera tuberi ena bula vakamata vuvale - vosaki vakavanu a na watidra	So na na vosa ni vakadre sa tau oti vei ira na cauravou	- lewena na MYF -veivosakitaki vakamata vuvale -vakamataqali - qarava na koro na nodra vakacokotaki na cauravou-teitei/ veivakavaleta ki	Vakarau buka Vukelulu	Turaga ni mataqali Liuliu ni matavuvale	Vakasala mai nai Vakatawa	Soqosoqo ni turaga
Ogaoga ni vanua	Sega ni tuvai vinaka nai tuvatuva ni koro me baleta na veioga eso	Tuvai vinaka nai tuvatuva - me lewai vinaka nai tuvatuva ni koro	Soli vakoro Bose vakoro	Solesolevaki Tau soli	Matai ni macawa ni vuli Gauna ni cakacaka vakoro	Turaga ni koro Vanua Mataqali	Soli vakoro Solesolevaki (teitei)	Veivuke ni matanitu
Yaqona	Soqo	Yalani na	Bosei oti vakoro	Moce	Vakarau	Liuliu ni	Vakasala	Tabacaka-

sivia	Veimurim uri Gunu pauta	gunuvi ni yaqona - moce vakayakavi	me 12 na kaloko me cgu na gunu	vakayakavi Yalani nagauna ni gunu	awai (yabakiv ou 2005)	koro Lewe ni koro	mai vei nasi ni koro Veitauriligat aki na tiko bulabula	caka ni bula
Vakalev utaki na vale ni lotu	Levu nai vavakoso	Soli vakoro	Bose vakoro Vakaturutu ni lotu ki na vanua	Tausoli – veisureti vei ira na tu vakacacacaka	Holiday ni siga ni sucu	Liliumi ni vanua Vavakoso Vakatawa	solesolevaki	FLMMA
Vale ni talevoni	Rawarawa na sala ni veitaratar	Bosei ena bose vakoro Tau soli	Soli vakoro Veisureti vei ira na tu vakacacacaka	Solesolevaki vakoro(soli)	Yabaki vou 2005	Turaga nikoro Komiti ni koro	Lewe ni vanua	Veivuke mai na mata ni vei-matanitu
Kua ni yalani na marama	Me vakatubu kawa Lailai na tamata e nakoro	Veitalano ataki vakamata vuvale Family planning	Sa tubu tiko nai wiliwili ni gone	Me ra vakawati o ira na se bera ni vakawati	Yabaki vou 2005	Liliumi ni matauvuale	Vakasala nei nasi ni koro	Vale ni bula (Vuniwai)
Dui yaloyalo	Nanumi koya vakaikoya Sega ni nanuma na	Me vunauci vakadododu nu ni cala tiko nona rai ena tiko	Veivakaduavata taki	Me dau sikovi wasoma	Lotu vakamat aqali	Liliumi ni mataaqali	Nai vakatawa	Talatala

	wekana – nona rawa ka	vakoro								
Draki	Sega ni dau qaravi vinaka kina nai tavi	Vakayaga taki vakavinaka na draki vinaka	Sega ni draki vinaka Qaravi vinaka	Me laurai eso nai tei e ganita na draki ca kei na draki vinaka	Me qaravi ena draki e ganita	Turaga ni koro	Lewe ni koro Veimataisoqo-soqo	Tabana ni teifei		
Nasi ni matanitu	Vakarawa rawataka na veiqaravi	Gadrevi na veivuke mai na matanitu	Sa biu oti na kena l vola	Me vaqarai na vanua me tara kina	Waraki tiko na macala ni vola	Komiti ni tiko bulabula se yavusa	Soli ni yavusa	Tabana ni bula		
Vale ni vo dre (flush)	Maroroi na tiko bulabula se savasava ni koro	Gadrevi nai vakasala mai na tabana ni bula kei na matanitu		Kumuni lavo	Tekivu ni yabaki 2005	Turaga ni koro	Lewe ni yavusa	Tabana ni bula		
Sega ni muri na lawa ni vakatata bu	Sega na vakarorog o Viavialevu	Me vakadreti ena bose vakoro	Me dau kacivaki e loma ni koro	Vakaukauwa taki na lawa ni vakatatabu	Gauna ni bose vakoro se bose vanua	Liuliu ni yavusa Turaga ni koro	Komiti ni veivakatoro caketaki Lewe ni koro	FLMMA		
Sega ni muri na lewa ni	Sega na vakarorog o	Mera vunauci na lewe ni		Tau na lewa ni vanua	Qaravi ga ena gauna ni	Liuliu ni yavusa	Lewe ni koro			

bose vakoro	Talaidredre	koro				bose vakoro	Chairman ni bose		
Soli ni laiseni vei ira na vulagi	Baleta nai lavo	Kua ni soli vei ira na vulagi na laiseni ka soli ga vei keda nai taukei ni qoliqoli	sega	Yalataki nai lavo levu me sau ni laiseni vei ira na vulagi	Siga ni sucu 2005	Bose ni tikina	Turaga ni koro Lewe ni vanua	Lewe ni vanua	D>O Roko
Footpath na gaunisa	Batabata kei na soso	Me caka na footpath		Kumuni lavo			liuliu ni komiti	Lewe ni koro	DO Roko
Vale ni wai	Tube nai wiliwili ni lewe ni koro Dredre na sala ni veilakoyaki	Me qaravi vinaka na lewe ni vanua	Sa veisiko tiko o nasi Sa veiqaravi rawa tiko na lewe ni vanua	Vakalevutaki na vale Veivosaki kei na tabana ni bula	Gauna me yaco mai kina na tabana ni bula		Koro Komiti ni koro	Lewe ni koro	D.O
Lailai na qele	Levu nai wiliwili ni tamata	Me sagai na qele ni yavusa mai Wainibuka	Toso tiko na veivosakitaki ni qele kei na masumasu	Me caka na kena cakacaka vakalawa	Vakatau na gauna me yaco mai kina na lawyer		Liuliu kei na komiti ni qele	Lewe ni yavusa	Lawyer Tabana ni qele

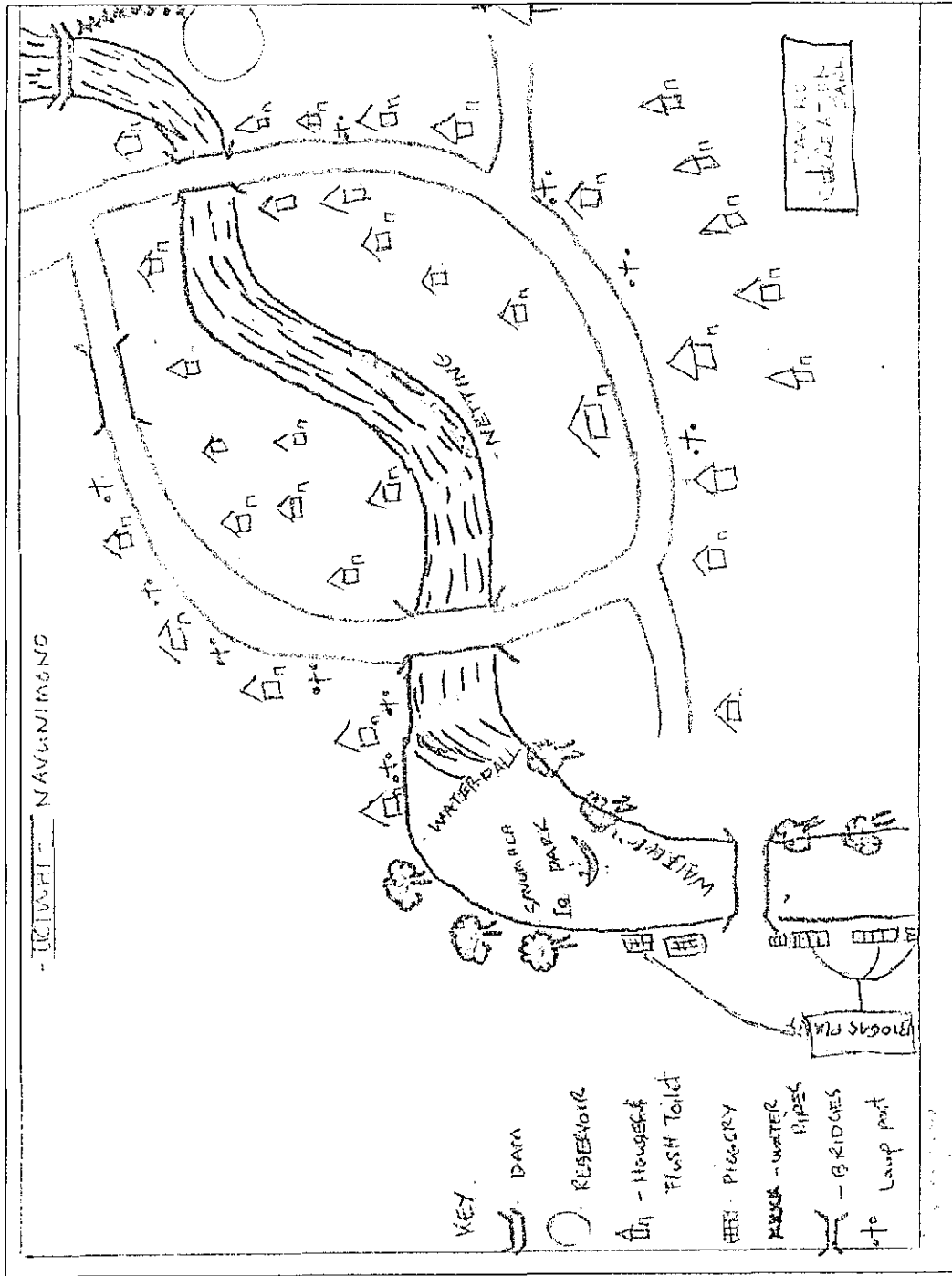
Paipo ni wai ni gunu	Dredre ni wai e nakoro	Tausoli na koro Kere veivuke ena tabana ni wai	Sa drili oti tu Sa caka tiko na veitaratara vei D.O	Veitaratara vei D.O me baleta na 1/3	Gauna ga sa yaco mai kina na 1/3	Turaga ni koro Komiti ni veivakatoro caketaki	Lewe ni yavusa Turaga ni koro	D.O Tabana ni wai
Vucesa	Gunuvi sivia ni yaqona Yadra sivia Levu na soqo	Gunuvi vakavuku na yaqona Tuvani vakamata u na soqo	Tuvalaki na solesolevaki Yadra ena kena gauna Cakacaka enai tuvatuva	Sa vakayacori tiko na solesolevaki Cakacaka vakaukauwa ka muria na gauna	Vei Vukelulu kece	Liuliu ni wasewase	Nodra duavata me vinaka na yaya ni cakacaka	Tabana ni teitei
Vakalev uta-ki na vale ni soqo	Soli vakoro Kere veivuke D.O Roko	Sa laurai e du na na vanua me dabe kina Sa koto enai tuvatuva ni bose	Tau soli Kere veivuke ena matanitu	Veivula me caka na tau soli			Caka-cakacakavat a na lewe ni koro	D.O Roko Mata
Primary school	Levu nai wiliwili ni gone	Me vakarawa rawataki na nodra lako l vuli na gone	Bosei oti ka sa tekivutaki na kena vakasamataki	Kumuni lavo vakalevu Taro l vakasala kin a tabana ni vuli	Janueri 10/05/05	Komiti ni veivakatoro caketaki	Duavata ka ligavata	Taba-cakacaka ni vuli

Sega na solesole-vaki	Duiyaloya lo Nanumi koya vakai koya	Tau soli Cakacaka vakaukauwa Bose vakoro Meda cakacaka-vata ka veirogoci	Tuvai nai tuvatuva ena bose vakoro	Sa tekivutaki tiko vei ira na turaga qai muri vei ira na marama	Moniti	Turaga ni koro	Vakayulewa vinaka				
Kena kau mai na sasalu lalai	Drava nai qoliqoli Dui nanumi koya ga	Tovolei me maroroi na vakatatabu	Vakatatabu	Yadravi na vakatatabu Vakadeitaki na vakatatabu	Veisiga na kena yadravi	Lewe ni vanua Turaga ni yavusa	Lewe ni vanua	FLMMA Fisheries			
		Teitei vakalevu Solesoleva ki									

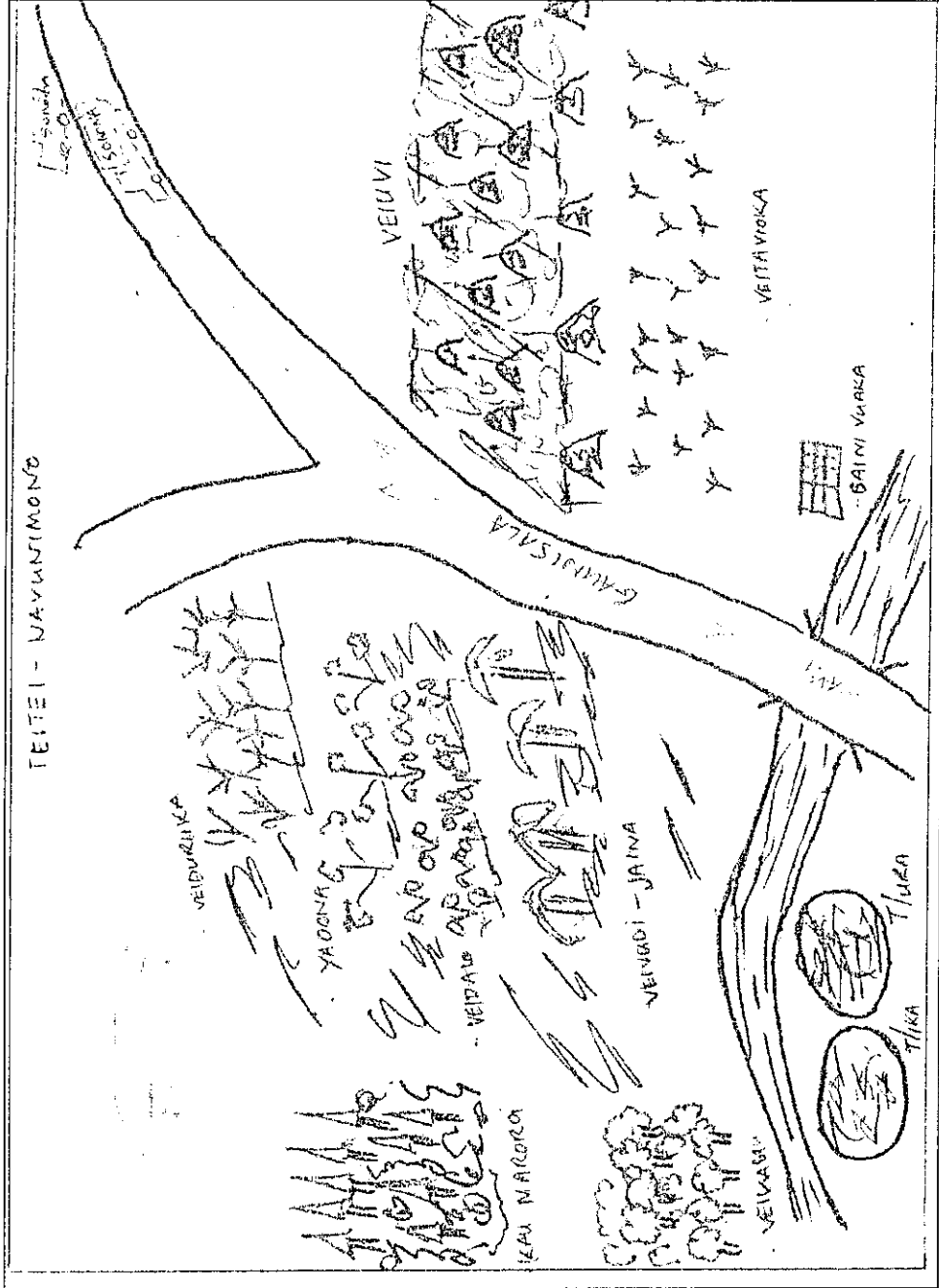
VAKAITAVI ENA VULI

YACA	YABAKI	TAVI SE ITUTU
1. Samu Qalia	30	Vakatawa
2. Isaia Wavereilagi	32	Lewe ni vanua
3. Erami Sevianauci	43	Lewe ni vanua
4. Samuela Magititabua	65	Lewe ni vanua
5. Isivoseci Bulewa	72	Liuliu ni Yavusa
6. Sisari Waranatabua	74	Matanivanua
7. Saula Druqunalevu	63	Lewe ni vanua
8. Sitiveni Raileqe	53	Lewe ni vanua
9. Emosi Moliveitavi	57	Lewe ni vanua
10. Sisari Waranatabua	34	Lewe ni vanua
11. Kemueli Sagale	54	Tuirara ni lotu
12. Sakaraia Vakanunubua	39	Turaga ni koro
13. Kini Viliame	28	Lewe ni vanua
14. Viliame Vulavou	19	Lewe ni vanua
15. Sisari Waranatabua	47	Lewe ni vanua
16. Eseroma Tokalau	51	Lewe ni vanua
17. Nesoni Naqio	47	Lewe ni vanua
18. Epineri Bole	69	Lewe ni vanua
19. Malakai Baubauca	29	Lewe ni vanua
20. Manasa Vunidakai	47	Turaga ni koro- Uluiloli
21. Nemani Kobakobau	29	Lewe ni vanua
22. Jese Naidrolevu	48	Lewe ni vanua
23. Emosi Moliveitavi	19	Lewe ni vanua
24. Isaia Wavereilagi	20	Lewe ni vanua
25. Maraia Wati	55	Radini Matanivanua
26. Asilika Marama	43	Lewe ni vanua
27. Lusia Adi	43	Lewe ni vanua
28. Salesia Rabuka	52	Lewe ni vanua
29. Asena Ramotu	42	Lewe ni vanua
30. Viniana Diseru	32	Lewe ni vanua
31. Liviema Lagakali	32	Lewe ni vanua
32. Sainimere Adisiga	32	Lewe ni vanua
33. Salome Uluilagi	54	Lewe ni vanua

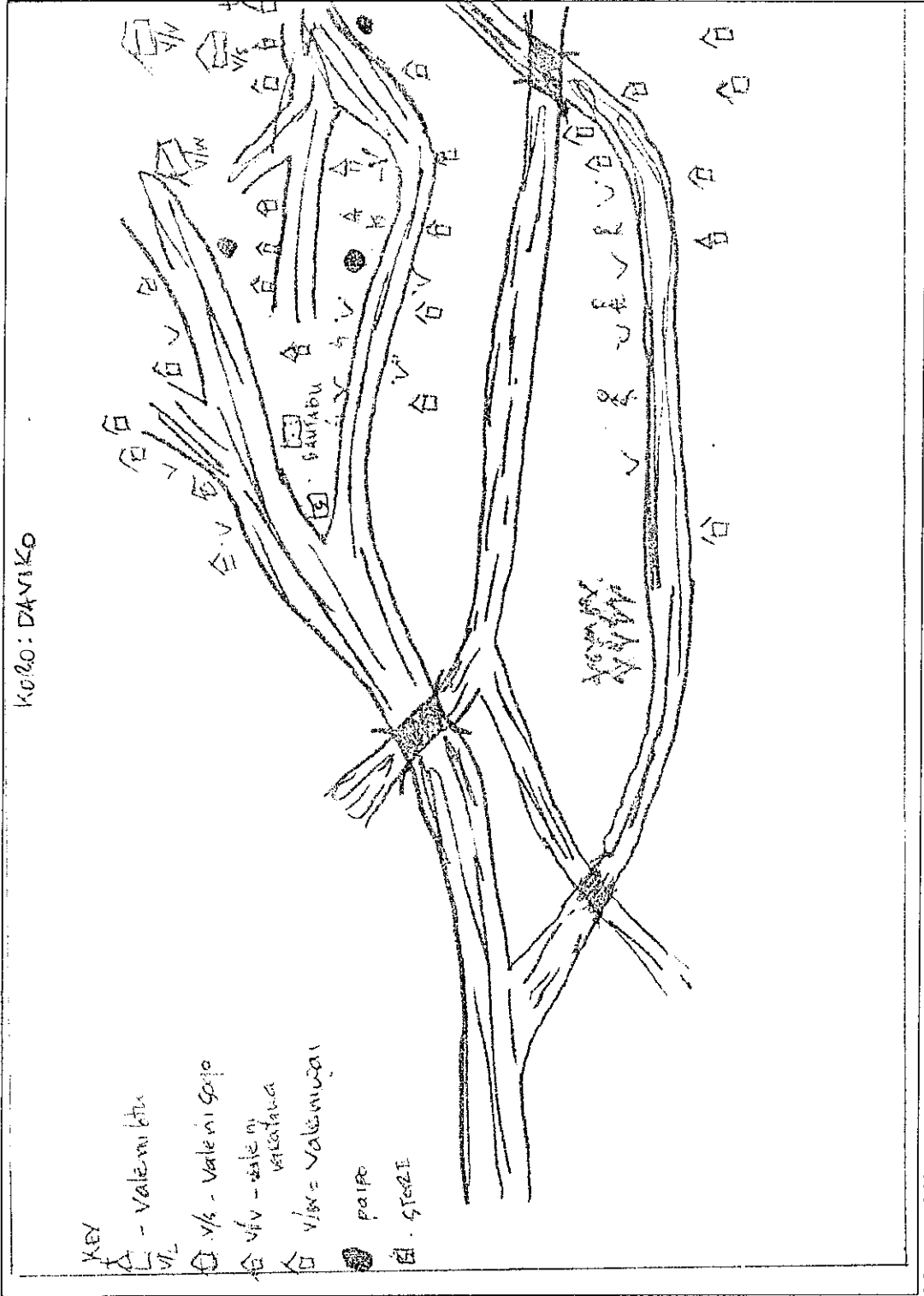
10.0 Mape ni Vanua



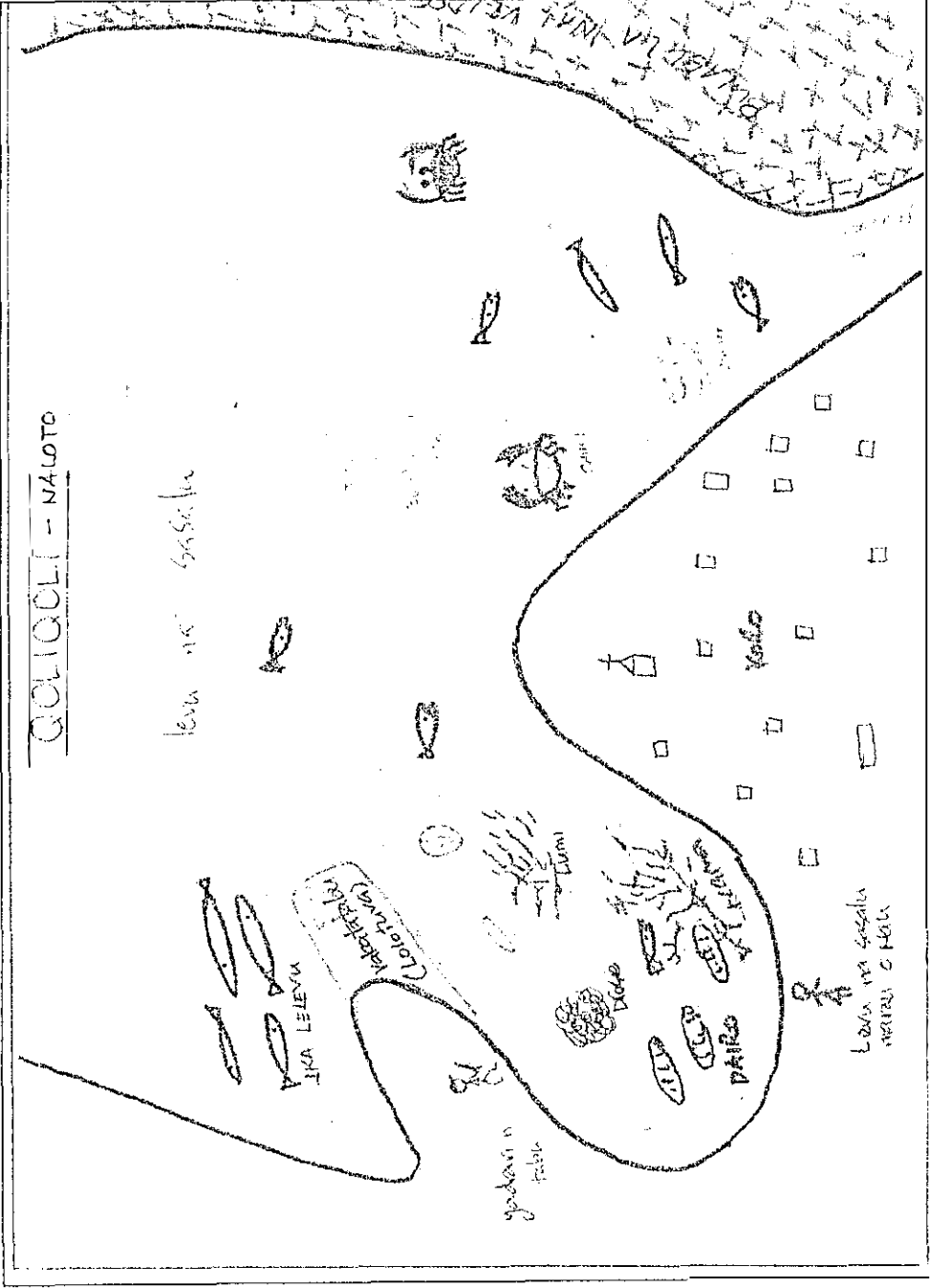
Mape ni koro o Navunimono



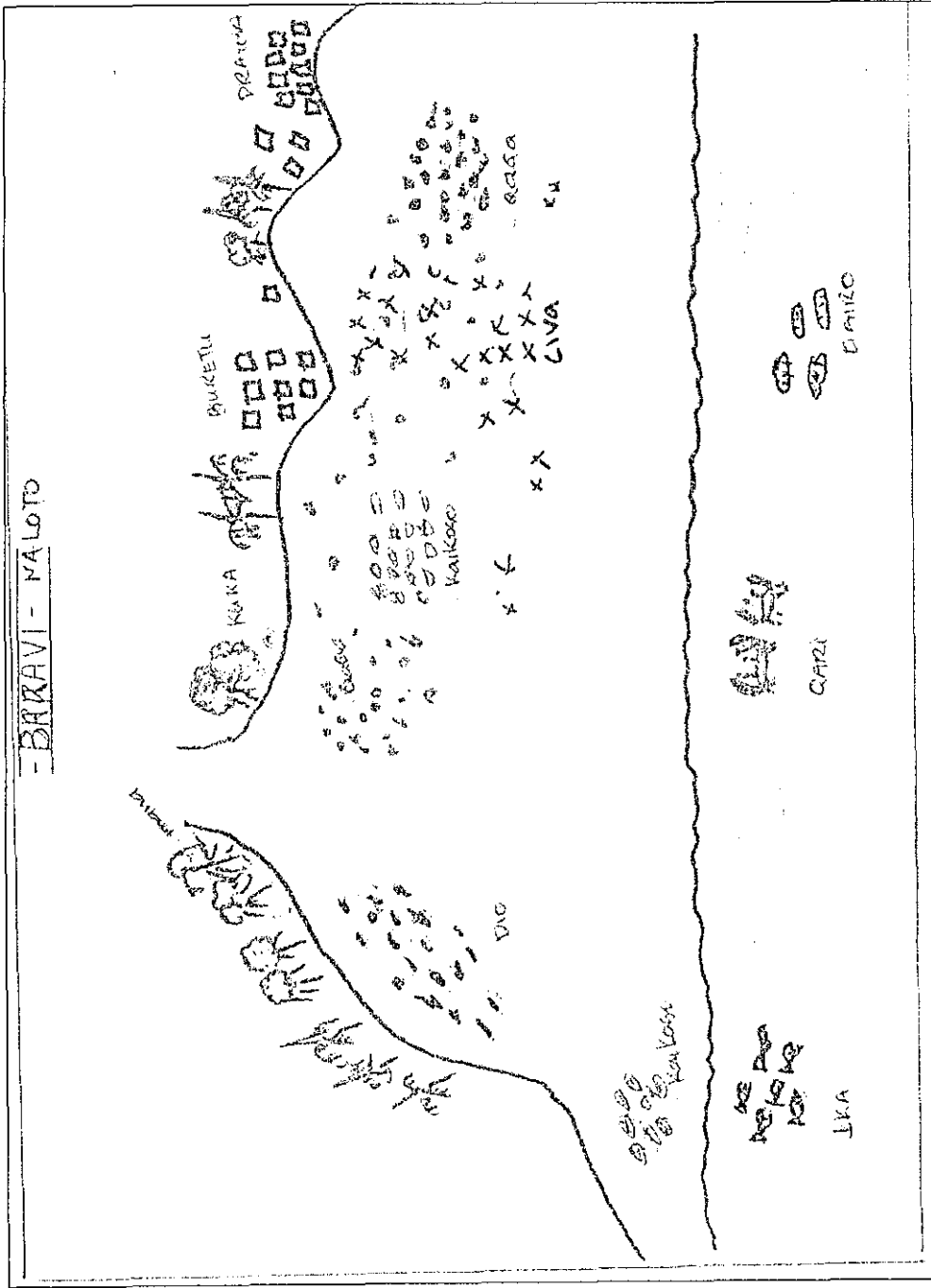
Mape ni Teitei e Navunimono



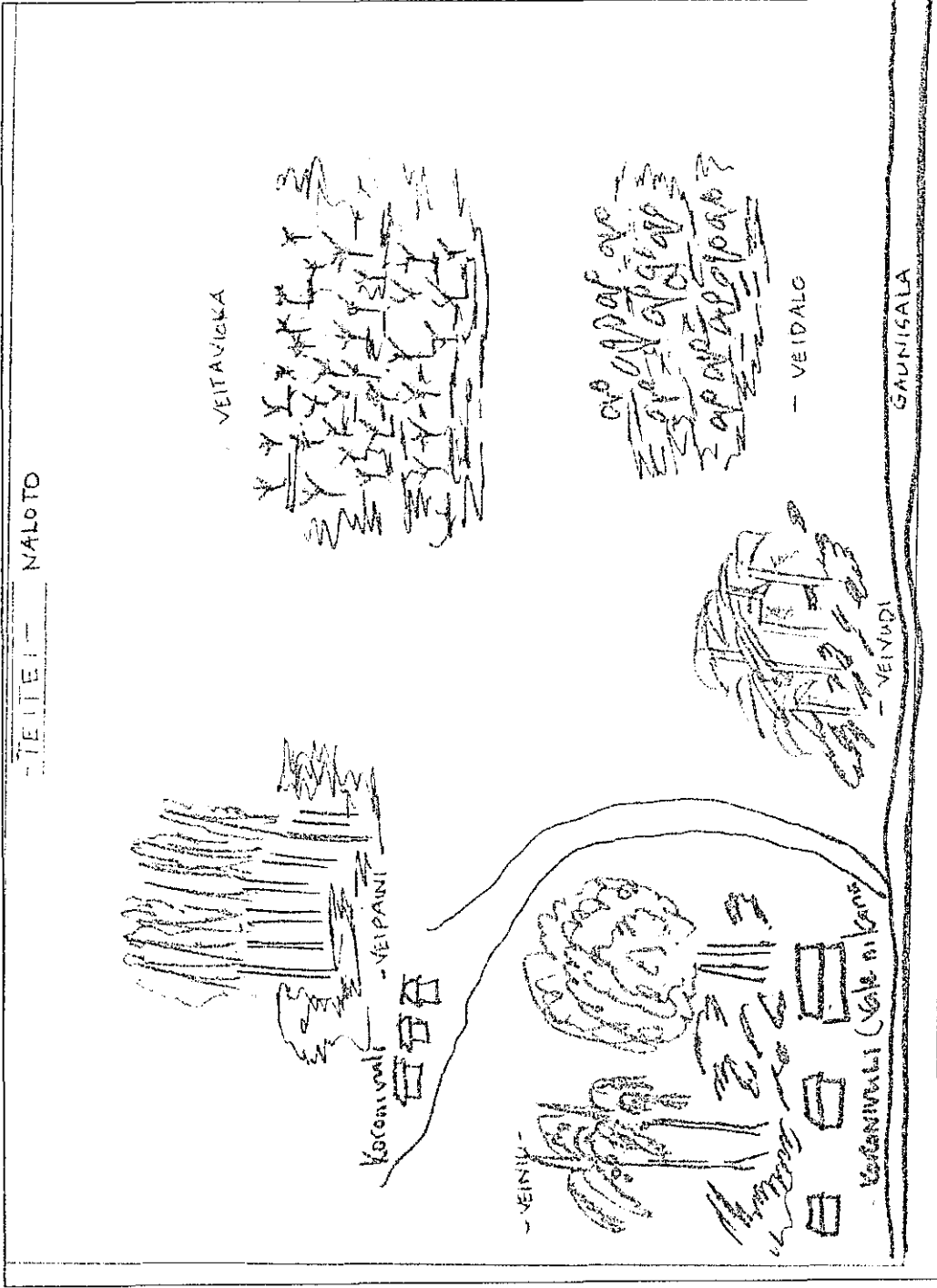
Mape ni Koro o Daviko



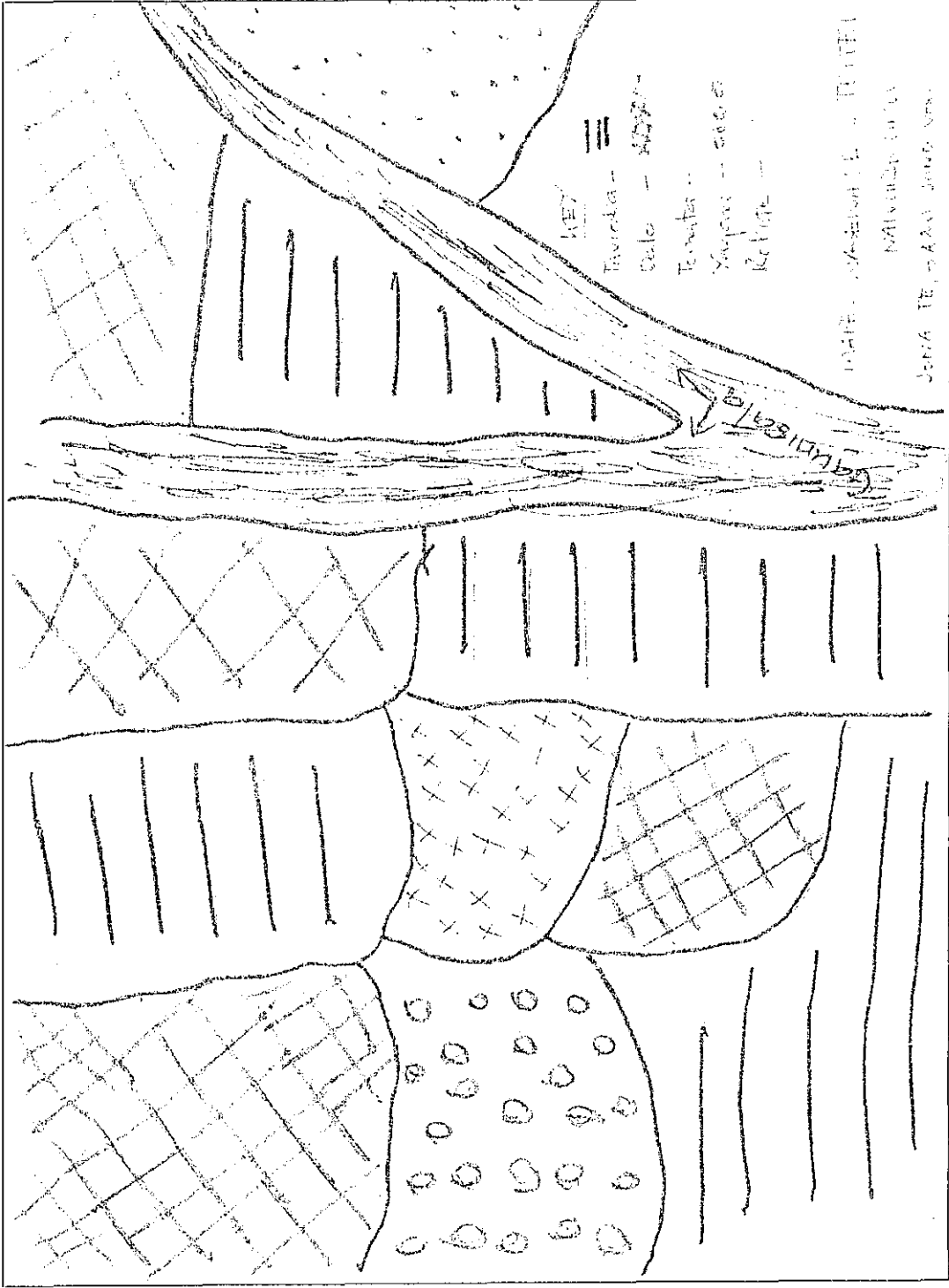
Mape ni Coligoli e Naloto



Mape ni Baravi e Naloto



Mape ni Teitei e Naloto



Maape ni Teitei e Naivuruvuru

